

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke

Uudet eläkelajit 2019

JARI KANNISTO

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTOJA 02/2020

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke

Uudet eläkelajit 2019

JARI KANNISTO

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone: +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2020

ISSN 2343-3558 Eläketurvakeskuksen tilastoja (verkkajulkaisu)

TIIVISTELMÄ

Vuoden 2017 työeläkeuudistuksen yhteydessä otettiin käyttöön uudet eläkemuodot osittainen varhennettu vanhuuseläke (osittainen vanhuuseläke) ja työuraeläke. Vaikka osittainen varhennettu vanhuuseläke on ollut suosittu alusta alkaen, valtaosa siihen oikeutetuista ei ole ottanut eläkettä. Kolmen ensimmäisen vuoden aikana osittaista vanhuuseläkettä on hakenut yli 38 000 henkilöä, viime vuonna 12 700.

Ensimmäiset osittaiset vanhuuseläkkeet alkoivat helmikuussa 2017. Ensimmäisen vuoden aikana eläkkeen otti 12 400 henkilöä. Viime vuonna määrä oli samaa luokkaa, vaikka edellisvuonna uusien eläkkeiden määrä ehti jo notkahtaa alle 11 000. Viime vuonna nuorin eläkkeeseen oikeutettu ikäluokka syntyi vuonna 1958. Vaikka hakemisalttius laski viime vuonna hieman, edelleen lähes joka kymmenes eläkkeeseen oikeutettu 61 vuotta täyttävä hakee osittaista vanhuuseläkettä.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke on ollut erityisesti miesten suosiossa. Ero miesten ja naisten välillä on hieman kaventunut, mutta edelleen miesten osuus hakijoista on suurempi (57 prosenttia). Kaksi kolmesta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ottaneesta työskenteli yksityisellä sektorilla.

Yhdeksän kymmenestä eläkkeestä on alkanut ennen oman ikäluokan eläkeikää, joten myöhemmin alkaneita eläkkeitä on toistaiseksi kolmisen tuhatta. Viime vuonna alkaneissa eläkkeissä varhennusaika oli keskimäärin 27 kuukautta. Vuonna 1958 syntyneillä varhennusaika oli luonnollisesti pisin, keskimäärin 35 kuukautta. Nuorimmassa ikäluokassa eläke otetaan siis heti alaikärajan täytyttyä. Heillä varhennusvähennys pienensi 50 prosentin tasoista kuukausieläkettä keskimäärin 123 euroa, jolloin maksettu keskieläke oli 760 €/kk.

Viime vuoden lopussa oli voimassa 24 600 osittaista vanhuuseläkettä, joista miehillä oli 14 100 eläkettä. Lähes 90 prosenttia on valinnut eläkkeen 50 prosentin suuruiseksi, jolloin se oli keskimäärin 800 €/kk ja mediaani lähes 720 €/kk. Vuoden vaihteessa voimassa olleista eläkkeistä 3 200 oli 25 prosentin tasoisia, ja ne olivat suuruudeltaan keskimäärin 420 €/kk (mediaanieläke 370 €/kk).

Valitun 25 prosentin tasoisen eläkkeen voi muuttaa 50 prosentin tasolle hakemuksesta. Viime vuoden loppuun mennessä tasokorotus on tehty lähes 700 eläkkeeseen, joista oli maksussa viime vuoden lopussa 500 eläkettä.

Osittaisen vanhuuseläkkeen voi myös peruuttaa. Perumisaika on kolme kuukautta. Mahdollisuutta on käyttänyt tähän mennessä 220 henkilöä, joista kolme neljästä oli julkiselta puolelta.

Vuoden 2019 loppuun mennessä on päättynyt 10 400 osittaista vanhuuseläkettä. Näistä valtaosa (10 000) on päättynyt vanhuuseläkkeen alkamiseen. Kuolemaan on päättynyt 180 eläkettä. Osittaisen vanhuuseläkkeen saaneista 160 on siirtynyt työkyvyttömyyseläkkeelle.

Suurin osa osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneista jatkoi työssä. Vuoden 2018 lopussa eläkettä saaneista yli 70 prosenttia oli työssä vuoden 2018 lopussa. Jos tarkastelujoukko rajataan vuoden 2017 lopussa työssä olleisiin, heistä lähes 90 prosenttia oli työssä myös vuoden 2018 lopussa.

Osittaisen vanhuuseläkkeen rinnalla palkkatyössä jatkavista osa keventää työkuormaansa. Ensimmäisten tulosten perusteella näyttäisi siltä, että ehkä kolmannes palkkatyötä tekevä vähentää työntekoa. Jos se auttaa jatkamaan työssä yli oman ikäluokan vanhuuseläkkeen alaikärajan, tämä eläkemuoto saattaa pidentää työuria. Toistaiseksi sitä ei kuitenkaan tiedetä.

Työuraeläke tuli voimaan vuoden 2018 alussa. Viime vuoden loppuun mennessä eläkehakemuksia on ehditty ratkaista 170, joiden perusteella 64 henkilölle on myönnetty työuraeläke ja 36 on saanut jonkin muun eläkkeen. Viime vuonna alkoi 27 työuraeläkettä, joiden keskieläke oli 2 081 €/kk. Viime vuoden lopussa työuraeläkettä maksettiin 15 henkilölle, joista kaksi oli naisia. Viime vuoden loppuun mennessä 34 eläkettä ehti jo päättyä.

LUKIJALLE

Eläkeuudistuksen 2017 yhteydessä otettiin käyttöön osittainen varhennettu vanhuuseläke (ove), jonka voi ottaa 61 vuoden iässä. Se korvasi aiemmin käytössä olleen osa-aikaeläkkeen. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan tavoitteena olevan, että sen avulla työntekijät ja yrittäjät voisivat jatkaa pidempään työelämässä.

Osa-aikaeläkkeen määrän ja ansioiden muutokset olivat tiukasti rajattuja, mikä teki eläkkeestä käytännössä jähmeän. Työntekijän mahdollisuudet joustaa työajoissa, esimerkiksi pidentämällä työpäivää ruuhka-aikoina, olivat vähäiset. Samoin hiljaisina aikoina työmäärän piti säilyä ennallaan, vaikka työtä ei olisi ollut. Koska osa-aikaeläke ei mukautunut eikä joustanut muuttuvissa työolosuhteissa, eläkkeen käyttöä ja ansioita jouduttiin erikseen valvomaan. Myös osa-aikaeläkkeen kustannuksia ja tasoa kritisoitiin.

Toisin kuin osa-aikaeläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke ei ole sidottu työnteeseen. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen voi ottaa, vaikka jatkaisi työssä entiseen tapaan tai olisi työvoiman ulkopuolella.

Eläkeuudistuksen yhteydessä sovittiin myös työuraeläkkeestä, jonka on voinut saada 63 vuoden iässä 1.2.2018 alkaen. Työuraeläkkeen saaminen edellyttää vähintään 38 vuoden työskentelyä rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavassa työssä. Myös työkyvyn on pitänyt heikentyä, vaikka sairausperusteita arvioidaan lievemmin kriteerein kuin varsinaisessa työkyvyttömyyseläkkeessä.

Raportissa tarkastellaan erikseen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja työuraeläkkeen yleisyyttä, hakemusmääriä ja eläkkeensaajia. Aineiston avulla kuvataan uusien eläkemuotojen suosiota ja kehitystä sekä eläkkeiden tasoa. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen osalta tarkastellaan myös työnteon yleisyyttä eläkkeen rinnalla. Aineisto perustuu Eläketurvakeskuksen tilastorekistereihin. Hakemukset on poimittu rekisteritilanteesta 7.1.2020 ja eläkkeet rekisteritilanteesta 15.1.2020. Työssäolotiedot on poimittu ansaintarekisteristä syyskuussa 2019.

Tämä julkaisu on jatkoa maaliskuussa 2019 julkaistulle tilastolle Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke: uudet eläkelajit 2017–2018 (Eläketurvakeskuksen tilastoja 02/2019). Lisäksi Eläketurvakeskuksen kuukausitilasto sisältää lukumäärä- ja keskieläketietoja osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä.

Tämän raportin sisällöstä vastaavat kehityspäällikkö Jari Kannisto ja tilastosuunnittelija Katariina Käkönen, joille pyydetään osoittamaan julkaisun sisältöä koskevat kyselyt ja ehdotukset. Aineiston muodostamiseen on osallistunut myös tilastotutkija Jukka Lampi.

Helsingissä maaliskuussa 2020

Eläketurvakeskus

SISÄLTÖ

1 Osittainen varhennettu vanhuuseläke	11
1.1 Osittaisen vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytykset.....	11
1.2 Osittaisen vanhuuseläkkeen määrä.....	12
1.3 Osittaisen vanhuuseläkkeen peruminen.....	12
1.4 Eläkkeenlaskennan erityispiirteitä.....	13
2 Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä hakeneet	14
2.1 Eri syntymävuosiluokkien hakijamäärät.....	15
2.2 61-vuotiaiden hakijoiden määrä suhteessa eläkkeeseen oikeutettuihin.....	17
3 Alkaneet osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	19
3.1 Eläkkeen suuruus.....	19
3.2 Varhentajat ja lykkääjät.....	21
4 Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneet 31.12.2019	23
4.1 Voimassa olevat eläkkeet.....	24
4.2 Osittaisen vanhuuseläkkeen tasoa vaihtaneet.....	27
4.3 Osittaisen vanhuuseläkkeen peruneet.....	27
4.4 Eläkkeensaajan verotus.....	27
5 Päätyneet eläkkeet	29
6 Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työnteko	31
6.1 Vuoden 2018 lopussa osittaista vanhuuseläkettä saaneet.....	31
6.2 Vuonna 2019 osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneet.....	32
6.3 Ansiotaso.....	33
6.4 Ansiotaso verrattuna eläkettä edeltävään ansioon.....	33
7 Työuraeläke	35
7.1 Työuraeläkkeen myöntämisen edellytykset.....	35
7.2 Työuraeläkkeen hakeminen ja eläkkeen määrä.....	37
7.3 Eläkkeen peruuttaminen ja lakkauttaminen.....	37
7.4 Työuraeläkehakemusten ratkaisut.....	37

1 Osittainen varhennettu vanhuuseläke

Osittainen varhennettu vanhuuseläke (tekstissä lyhennetty: osittainen vanhuuseläke, ove) tarjoaa joustavan mahdollisuuden yhdistää työnteko ja osittainen eläke. Uudessa eläkkeessä on joustoa niin, että sen voi ottaa, vaikka jatkaisi työssä entiseen tapaan tai lopettaisi työnteon kokonaan. Osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtymisestä ei tarvitse ilmoittaa työnantajalle, eikä se rajoita työnteon määrää. Koska työnteko ei ole osittaisen vanhuuseläkkeen saamisen edellytys, sen ottanut voi olla kokonaan työelämän ulkopuolella tai saada vaikkapa työttömyyskorvausta, johon osittainen vanhuuseläke ei myöskään vaikuta.

Osittainen vanhuuseläke antaa 61 vuotta täyttäneelle mahdollisuuden ottaa maksuun neljäsosan tai puolet karttuneesta työeläkkeestä riippumatta työnteon jatkamisesta. Eläkkeeseen tehdään varhennusvähennys, joka pienentää myönnettävää eläkettä pysyvästi. Lähtökohta on, että osittainen vanhuuseläke on työeläkejärjestelmälle kustannusneutraali ja etuuden saaja kustantaa itse eläkkeestä syntyvän ylimääräisen menoerän. Varhennusaika lasketaan oman ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeiästä. Osittaisen vanhuuseläkkeen voi ottaa myös vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen, jolloin siihen maksetaan lykkäyskorotus.

Osittainen vanhuuseläke on voinut alkaa aikaisintaan 1.2.2017, ja sen on voinut ottaa 61 vuoden iästä alkaen (ks. tarkemmin kappale ikäraajat) ilman yläikärajaa. Eläke myönnetään eläkehakemuksen vireille tuloa seuraavan kuukauden alusta, eikä sitä myönnetä takautuvasti.

Osittaisen vanhuuseläkkeen aikaisista ansioista karttuu uutta työeläkettä samoin perustein kuin muustakin työskentelystä. Eläkekarttuma on työansioista 1,7 % vuodessa (vuoden 2025 loppuun asti) 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun saakka. Sen jälkeisistä työansioista eläkettä kertyy 1,5 %.

1.1 Osittaisen vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytykset

Ikäraajat

Osittaiseen vanhuuseläkkeeseen on oikeus vuonna 1949 tai sen jälkeen syntyneillä. Eläkkeen alaikäraja on sidottu syntymävuoteen. Yläikärajaa ei ole.

Vuonna 1949–1963 syntyneillä henkilöillä on oikeus osittaiseen vanhuuseläkkeeseen aikaisintaan 61 ikävuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Vuonna 1964 syntyneillä henkilöillä on oikeus osittaiseen vanhuuseläkkeeseen aikaisintaan 62 ikävuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneillä osittaisen vanhuuseläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen. Alaikäraja nousee enintään kaksi kuukautta ker-

rallaan kuten alin vanhuuseläkeikä. Vuonna 1965 syntyneille STM vahvistaa osittaisen vanhuuseläkkeen alaikärajan vuodelle 2027 viimeistään 31.10.2026.

Osittaisen vanhuuseläkkeen ja varsinaisen vanhuuseläkkeen alaikärajojen välinen aika muuttuu ikäluokasta toiseen. Esimerkiksi vuonna 1956 syntyneillä aika oli 30 kuukautta ja vuonna 1958 syntyneillä se oli 36 kuukautta eli kolme vuotta. Ja aika pitenee edelleen; vuosina 1962 ja 1963 syntyneillä alaikäraja tulee olemaan neljä vuotta ennen alinta vanhuuseläkeikää. Vuonna 1964 ja sen jälkeen syntyneillä osittaisen vanhuuseläkkeen varhennusaika tulee olemaan korkeintaan kolme vuotta.

Pitempi varhennusaika merkitsee myös suurempaa varhennusvähennystä ¹. Vuonna 2017 varhennusvähennys oli korkeintaan 12 prosenttia (1956 syntyneillä) ja viime vuonna 13,2 % (1957 syntyneillä). Jatkossa varhennusvähennys voi olla vielä suurempi eli enimmillään 19,2 prosenttia.

1.2 Osittaisen vanhuuseläkkeen määrä

Osittaisen vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeenhakijan valinnan mukaan 25 tai 50 prosenttia eläkkeen alkamista edeltäneen kalenterivuoden loppuun mennessä karttuneesta työeläkkeestä. Eläkkeeseen lasketaan kaikkien työeläkelakien mukaan karttunut eläke.

25 prosentin suuruisen osittaisen vanhuuseläkkeen voi muuttaa 50 prosentin tasoiseksi. Muita muutoksia prosenttiosuuteen ei voi tehdä.

Jos eläke alkaa ennen henkilön ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää, osittaiseen vanhuuseläkkeeseen tehdään varhennusvähennys 0,4 prosenttia jokaiselta eläkkeen alkamisen ja henkilön ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun väliin jäävältä kuukaudelta. Vähennys on pysyvä, eli se säilyy myös silloin, kun eläkkeensaajalle myönnetään osittaisen vanhuuseläkkeen jälkeen vanhuuseläke tai muu vastaava etuus.

Jos osittainen vanhuuseläke alkaa henkilön ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen, eläkkeeseen tehdään lykkäyskorotus 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään henkilön ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alkua myöhemmäksi.

1.3 Osittaisen vanhuuseläkkeen peruminen

Eläkkeensaaja voi hakemuksesta perua osittaisen vanhuuseläkkeen kolmen kuukauden kuluessa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta. Jos osittaisen vanhuuseläkkeen peruu, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin.

¹ Varhennusvähennystä sovelletaan vain osittaiseen vanhuuseläkkeeseen, ei koko tulevaan vanhuuseläkkeeseen.

1.4 Eläkkeenlaskennan erityispiirteitä

Jos henkilö ei ole täyttänyt julkisen alan henkilökohtaista eläkeikäänsä, osittainen vanhuuseläke normeerataan. Normeeraus merkitsee ennen vuotta 1995 karttuneeseen julkisen puolen eläkkeeseen 2 prosentin karttuman muuttamista 1,8 prosentiksi.

Jos henkilö on täyttänyt julkisen alan henkilökohtaisen vanhuuseläkeikänsä, osittainen vanhuuseläke sisältää myös osuuden lisäeläkkeestä. Yksityisten alojen rekisteröityä lisäeläkettä ei myönnetä osittaisen vanhuuseläkkeen yhteydessä.

Julkisen sektorin työntekijän osittaiseen vanhuuseläkkeeseen tehdään seuraavat vähennykset, jos sen ottaa ennen omaa henkilökohtaista tai ammatillista eläkeikää:

- ennen vuotta 1995 kartutettua eläkettä pienennetään normeerauksella
- lisäeläkeosuutta ei saa osittaisen eläkkeen osalta
- jos eläke alkaa ennen oman ikäluokan vanhuuseläkeikää, eläkettä pienennetään varhennusvähennyksellä
- vähennyksillä leikattu eläke kerrotaan elinaikakertoimella.

Kaksi ensimmäistä kohtaa eivät käytännössä kosketa yksityistä sektoria². Ne nostavat osittaisen vanhuuseläkkeen hintaa ja saattavat tehdä siitä melko kalliin julkisen sektorin työntekijöille. Tämä vaikuttanee eläkkeen suosioon julkisella sektorilla. Samalla tosin elinaikakertoimen leikkausvaikutus jää pienemmäksi kuin oman ikäluokan kertomella. Elinaikakertoimen eläkettä pienentävä vaikutus ei ole osittaisen vanhuuseläkkeen erityispiirre vaan osa normaalia eläkkeenlaskentaa.

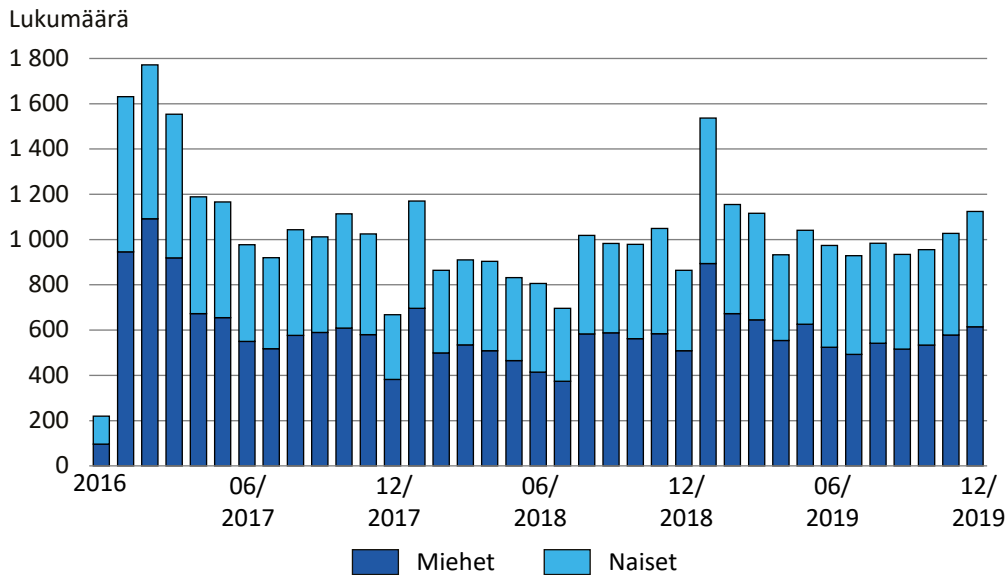
² Rekisteröityä lisäeläkettä ei saa myöskään yksityisellä sektorilla ennen eläkeikää, mutta sen saa täysimääräisenä eläkeiässä osittaisen vanhuuseläkkeen jälkeen toisin kuin julkisella sektorilla. Lisäksi yksityisen sektorin lisäeläke on nykyisin pieni ja harvinainen verrattuna julkisen sektorin lisäeläkkeisiin yli 60-vuotiaiden keskuudessa.

2 Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä hakeneet

Vuoden 2019 loppuun mennessä osittaista vanhuuseläkettä on hakenut yli 38 000 henkilöä, joista 12 700 jätti hakemuksensa viime vuonna. Eläkettä on voinut hakea jo vuoden 2016 puolella, jolloin hakemuksia tuli 220 (kuvio 1). Alkuryntäyksen jälkeen hakemuskäärät tasaantuivat ja nykyisin hakemusvirta on likimain normaalin kausivaihtelun mukainen³. Lukuun ottamatta vuodenvaihteeseen osuvaa piikkiä hakemuksia tehdään noin tuhannen kappaleen kuukausivauhdilla.

Kuvio 1.

31.12.2019 mennessä osittaista varhennettua vanhuuseläkettä hakeneet sukupuolen mukaan kuukausittain

Yhteensä 38 000 hakemusta, joista 12 700 vuonna 2019. Vuonna 2018 hakijoita oli 11 100.

Vaikka suurin osa osittaiseen vanhuuseläkkeeseen oikeutetuista ei sitä ota, eläkettä voi pitää edelleen varsin suosittuna. Erityisesti nuorimmat eläkkeeseen oikeutetut käyttävät tätä mahdollisuutta. Suosioon on epäilemättä vaikuttanut myös muiden varhaiseläkereittien karsiminen – vaihtoehtoja työelämän keventämiseen viimeisinä työvuosina on vähän.

Miesten osuus osittaista vanhuuseläkettä hakeneista on vajaan 60 prosentin tasolla. Naisten ja miesten määrä on likimain sama vanhimmissa ikäryhmissä, joissa hakija-

³ Täysin normalisoitunut tilanne ei toki ole vielä vuosiin: menee useita vuosia ennen kuin tiedämme, miten vuonna 1956 syntyneet tulevat käyttämään osittaista vanhuuseläkettä. Vasta kun vuonna 1956 syntyneiden ikäluokka täyttää vanhuuseläkeiän ylärajan, tiedämme, miten moni ikäluokasta on ottanut jossakin vaiheessa osittaisen vanhuuseläkkeen. Samalla uuden eläkemuodon osalta tilanteen voi katsoa kokonaisuudessaan normalisoituneen.

määrät ovat pieniä. Sen sijaan nuorimpien ikäryhmissä miehiä on enemmän. Toistaiseksi miesten ja naisten väliset erot ovat olleet hyvin samankaltaisia: naisten osuus hakijoista on asettunut runsaan 40 prosentin tasolle.

Syitä miesten yliedustukseen on varmasti monia. Osittaisen vanhuuseläkkeen hakemiseen saattavat kannustaa erityisesti miesten keskimäärin lyhyempi elinaika ja parempi ansiotaso. Koska varhennusvähennys lasketaan kustannus- ja sukupuolineutraalisti, keskimäärin lyhyempi jäljellä oleva elinaika voi tehdä miehille aikaisin nostetun eläkkeen edullisemmaksi. Osa miehistä saattaa pitää eläkettä riittävänä tai hyvänä varhennusvähennyksestä huolimatta, jos eläkkeen perusteena on ollut hyvä ansiotaso. Samalla kun miehet tuntuvat hyväksyvän paremmin eläkkeeseen tehtävän varhennusvähennyksen, naiset saattavat laskea useammin menettävänsä varhennusvähennyksen lisäksi myös julkisen sektorin lisäeläkettä, johon leikkaus myös puree. Onhan julkisen sektorin työntekijöistä selkeä enemmistö naisia, ja heistä monella on vielä lisäeläkeoikeus, johon osittaisen vanhuuseläkkeen ottaminen ennen henkilökohtaista eläkeikää vaikuttaa.

Jossakin tilanteessa esimerkiksi työttömälle voi olla houkuttelevaa ottaa osittainen vanhuuseläke ja kohottaa näin elintaso. Kannattavuuteen vaikuttaa myös verotus, johon vaikuttavat eläkkeen lisäksi muut tulot. Jos vähentää työntekoa ja ottaa osittaisen vanhuuseläkkeen, käteen jäävä tulo ei välttämättä muutu merkittävästi eläketulovähennyksen vuoksi. Moni myös arvostaa muita tekijöitä, esimerkiksi vapaa-aikaa, enemmän kuin maksimaalista eläkettä. Joku saattaa myös sijoittaa osittaisen vanhuuseläkkeensä.

Yksi kysymys osittaisen vanhuuseläkkeen kohdalla on, pitenevätkö työurat eläkkeen valinneilla vai ei. Onhan lainsäätäjän yhtenä tavoitteena ollut, että eläkkeen valinneet jatkaisivat työelämässä pitempään keventämällä viikoittaista työmäärää. Jos niin käy, myös varhennusvähennyksen vaikutus jää pienemmäksi lopullisessa vanhuuseläkkeessä.

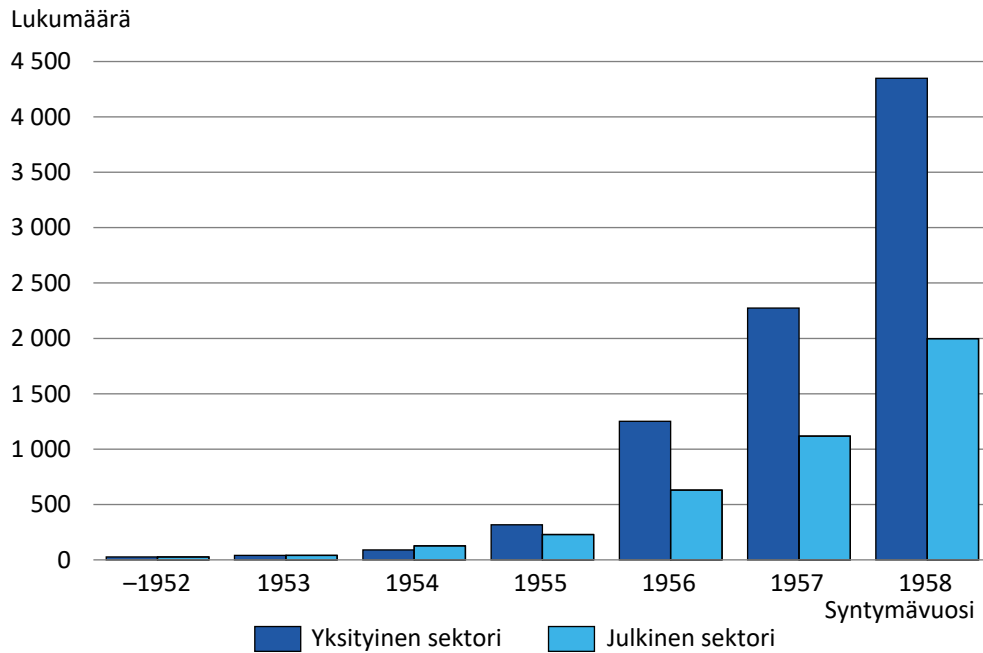
On hyvä huomata, että ennen eläkeikää otettuun eläkkeeseen tehdyn varhennusvähennyksen voi kompensoida jatkamalla työssä yli eläkeiän, jolloin myöhemmin nostettavaan eläkkeen osaan saa lykkäyskorotusta. Jos varhennusaika ja lykkäysaika ovat yhtä pitkät, ne likimain kumoavat toisensa, koska varhennusvähennys ja lykkäyskorotus ovat kumpikin 0,4 %/kk suhteessa vanhuuseläkeikään. Toisin sanoen, jos henkilö varhentaa eläkkeen alkamista vuodella omasta eläkeikästään, leikkaus on 4,8 % karttuneen eläkkeen puolikkaasta (jos ottaa 50 prosentin tasoisen eläkkeen). Jos sitten jatkaa vuoden yli vanhuuseläkeiän, saa toiseen puolikkaaseen samaisen 4,8 % korotuksen. Bonukseksi tähän päälle saa vielä työnteosta karttuvan eläkkeen osuuden.

2.1 Eri syntymävuosiluokkien hakijamäärät

Alkuryntäyksen jälkeen osittaista vanhuuseläkettä hakeneiden määrä on laskenut jonkin verran. Ensimmäisen vuoden jälkeen osittaisen vanhuuseläkkeen ikärajan on saavuttanut vuosittain uusi ikäluokka, jonka osuus hakijoista on kasvanut ensimmäisen vuoden jälkeen. Vuonna 1958 syntyneet täyttivät viime vuonna osittaisen vanhuuseläkkeen alaikärajan. Viime vuonna heitä oli puolet kaikista 12 700 hakijasta (kuviot 2). Hakemismäärä nousi edellisvuodesta 1 600 hakemuksella.

Kuvio 2.

Vuonna 2019 osittaista varhennettua vanhuuseläkettä hakeneet syntymävuoden mukaan

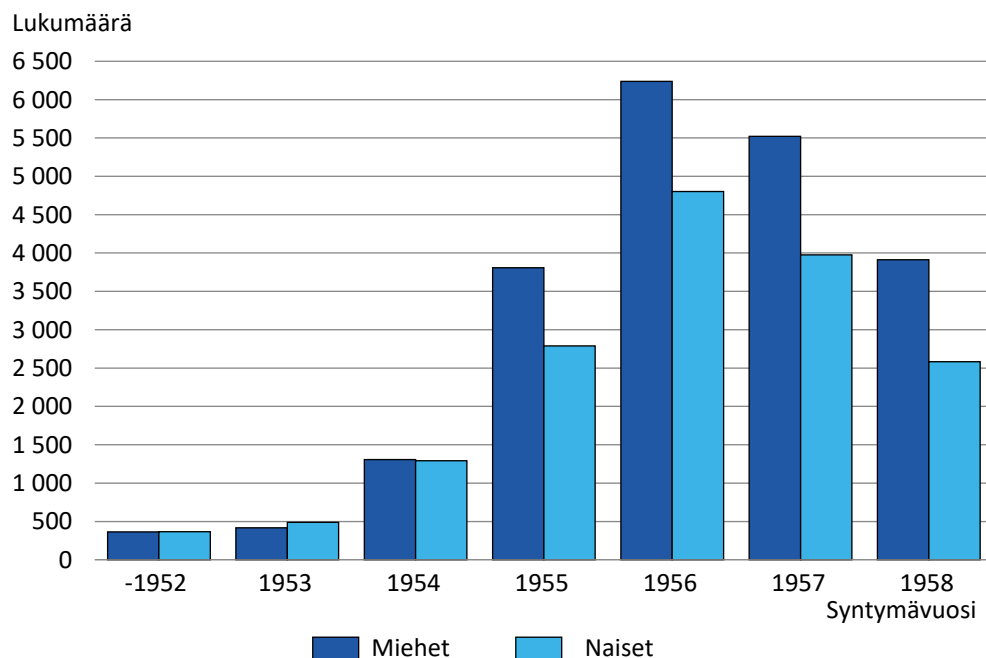
Eläkettä hakeneiden jakautuminen julkisen ja yksityisen sektorin välillä on vahvasti riippuvainen hakijan iästä. Mitä vanhemmasta osittaisen vanhuuseläkkeen hakijasta on kysymys, sitä todennäköisemmin hakija on julkiselta sektorilta. Yksi syy tähän on sektoreiden erilainen ikärakenne. Julkisen sektorin työntekijöiden osuus työssä olevista kasvaa, kun tarkastellaan eläkeiän täyttäneitä ikäluokkia. Myös julkisen sektorin henkilökohtainen eläkeikä edellyttää usein työssä jatkamista yli alimman vanhuuseläkeiän. Ja kuten aiemmin on todettu, julkisen sektorin palveluksessa olevilla osittaisen vanhuuseläkkeen leikkausvaikutus voi olla suurempi kuin yksityisellä sektorilla työskentelevillä – ainakin osittaisen vanhuuseläkkeen alaikärajan lähellä olevilla. Tässä suhteessa tilanne ei ole viime vuonna muuttunut edellisvuodesta.

Viime vuonna osittaista vanhuuseläkettä hakeneista yksityisen sektorin osuus oli 67 prosenttia. Naisvaltaisella julkisella sektorilla hakijoita oli 4 200, joista naisia 2 800.

Vuoden 2019 loppuun mennessä eri ikäluokista osittaista vanhuuseläkettä ovat hakenneet eniten vuonna 1956 syntyneet, joita on ollut yli 11 000. Toiseksi eniten hakijoita (9 500) on ollut vuonna 1957 syntyneissä. Vuosina 1955 ja 1958 syntyneitä osittaisen eläkkeen hakijoita on ollut yhtä paljon, noin 6 500.

Kuvio 3.

Vuoden 2019 loppuun mennessä osittaista varhennettua vanhuuseläkettä hakeneet syntymävuoden mukaan

2.2 61-vuotiaiden hakijoiden määrä suhteessa eläkkeeseen oikeutettuihin

Vuosittain osittaista vanhuuseläkettä on hakenut 61 vuotta täyttävistä yli 6 000. Vuosittain 61-vuotiaiden ikäluokan kiinnostus osittaiseen vanhuuseläkkeeseen on ilmiö, jota on hyvä tarkentaa suhteuttamalla hakijoiden määrä ikäluokan vakuutettuihin. Perusväestön muodostavat tilastovuonna 61 vuotta täyttävät työeläkevakuutetut, joilla oli oikeus osittaiseen vanhuuseläkkeeseen⁴. Tämä prosenttiluku kuvaa ikäluokan hakemisalttiutta ensimmäisen vuoden aikana. Mitä suurempi hakemisalttius on, sitä enemmän eläkettä haetaan ja sitä suurempi osuus siihen oikeutetuista eläkkeen ottaa.

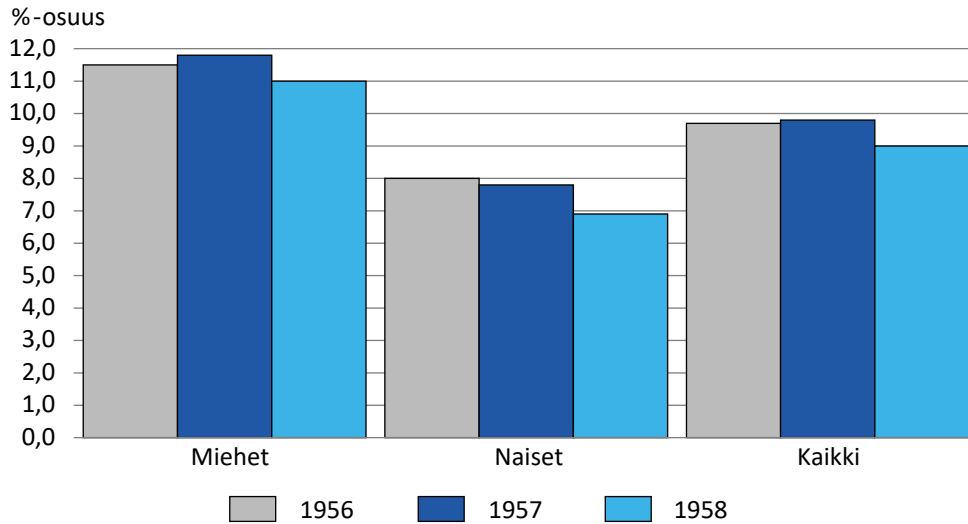
Hakemismäärien perusteella tiedetään, että eniten eläkettä haetaan heti alaikärajan täytyttyä ja korkein hakemisalttius on nuorimmassa ikäluokassa. Viime vuonna 61 vuotta täyttäneistä 9 prosenttia haki osittaista vanhuuseläkettä. Lasku oli pieni, mutta merkittävä edellisiin vuosiin verrattuna (kuvio 4). Nuorimpien kiinnostus osittaiseen vanhuuseläkkeeseen jatkui siis vahvana myös viime vuonna, tosin hieman alemmalla tasolla aiempiin vuosiin verrattuna. Syynä voi olla yhä suurempi varhennusvähennyksen

4 Tässä tarkastelussa perusväestönä on käytetty vuosina 1956 ja 1957 syntyneitä työeläkevakuutettuja, jotka eivät saaneet omaan työuraan perustuvaa eläkettä 61 vuoden iän täyttämistä edeltävän vuoden lopussa.

määrä, joka jo viime vuonna oli suurimmillaan yli 14 prosenttia. Myös viime vuoden hyvä talouskehitys saattoi vähentää kiinnostusta varhaisiin eläkeaikeisiin.

Kuvio 4.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä hakeneiden 61-vuotiaiden osuus ikäluokastaan* vuosina 2017–2019

*61-vuotiaiden hakijoiden prosenttiosuus oman ikäluokan ei-eläkkeellä olleista vakuutetuista. Vuonna 1958 syntyneiden osuus vuonna 2019, vuonna 1957 syntyneiden osuus vuonna 2018 ja vuonna 1956 syntyneiden osuus vuonna 2017.

3 Alkaneet osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet

Vuonna 2019 osittaisen vanhuuseläkkeen valitsi 12 300 henkilöä. Alkaneiden eläkkeiden määrä heijastelee luonnollisesti hakemuskäytön kehitystä (kuvio 1) pienellä viipeellä. Viime vuonna eläkkeet alkoivat likimain normaalin kausivaihtelun mukaisesti. Viime vuonna alkoi keskimäärin 1 000 uutta eläkettä kuukaudessa, joista 16 prosenttia oli 25 prosentin tasoisia. Naisista pienempään eläkkeen osaan tyytyi joka viides. Neljäsosaeläkkeen suosio on vuosittain hieman noussut, mutta muutos on pieni.

Moni osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneista näyttää rekisteritietojen perusteella kartuttaneen kohtuullisen hyvän eläkkeen. Eläkkeen suosiosta päätellen 61-vuotiaat eivät pidä varhennusvähennystä kohtuuttomana. Nuorimmassa ikäryhmässä suosio pysyi lähes edellisvuoden tasolla, vaikka viime vuonna 61 vuotta täyttävien varhennusvähennys oli aikaisempaa suurempi (vrt. taulukko 3). Vanhuuseläkeiän alarajan nousun vuoksi viime vuonna nuorimman ikäluokan varhennusajan enimmäispituus nousi neljään vuoteen eli 36 kuukauteen. Varhennusvähennyksen maksimiaika merkitsi viime vuonna 14,4 prosentin suuruista varhennusvähennystä eläkkeeseen. Vuonna 1958 syntyneistä eläkkeen valinneista valtaosa otti sen heti alaikärajan täytettyään. Niinpä ikäluokan keskimääräinen varhennusaika oli viime vuonna 35 kuukautta ja 50 prosentin tasoisen eläkkeen keskimääräinen varhennusvähennys 123 €/kk. Vuonna 2018 vastaavat luvut olivat 32 kuukautta ja 107 €/kk.

Toisaalta kaikki eivät ota eläkettä varhennettuna. Toistaiseksi myös kokemukset toimeentulosta varsinaisella vanhuuseläkkeellä osittaisen eläkkeen jälkeen ovat vähäisiä – ainakin nuoremmilla, joilla varhennusvähennyksen määrä on suurin. Osa osittaisen vanhuuseläkkeen valinneista saa pientä työeläkettä, jolloin kaikki saatavissa oleva tulo saattaa olla heti tarpeen.

3.1 Eläkkeen suuruus

Vuonna 2019 alkaneet 50 prosentin tasoiset osittaiset vanhuuseläkkeet olivat keskimäärin 820 €/kk ja 25 prosentin tasoiset eläkkeet keskimäärin 420 €/kk. Varsinaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyvien karttunut eläke on samaa luokkaa kuin osittaisen vanhuuseläkkeen perusteena oleva pohjaeläke. Viime vuonna vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keskieläke oli työeläkejärjestelmässä 1 820 €/kk. Osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneet eivät siis poikkea merkittävästi varsinaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneistä eläkkeen suuruuden suhteen.

Osittaisten vanhuuseläkkeiden tasoissa on suuret erot. Osa eläkkeistä on vain joitakin kymmeniä euroja ja osa yli 2 000 euron kuukausieläkkeitä (kuvio 5). Mitä vanhemmas ikäluokasta on kysymys, sitä suurempi on keskieläke. Syitä on useita. Vanhimmat ikäluokat ovat ehtineet kartuttaa eläkettä pisimpään⁵ ja he saavat osittaisen vanhuuseläke-

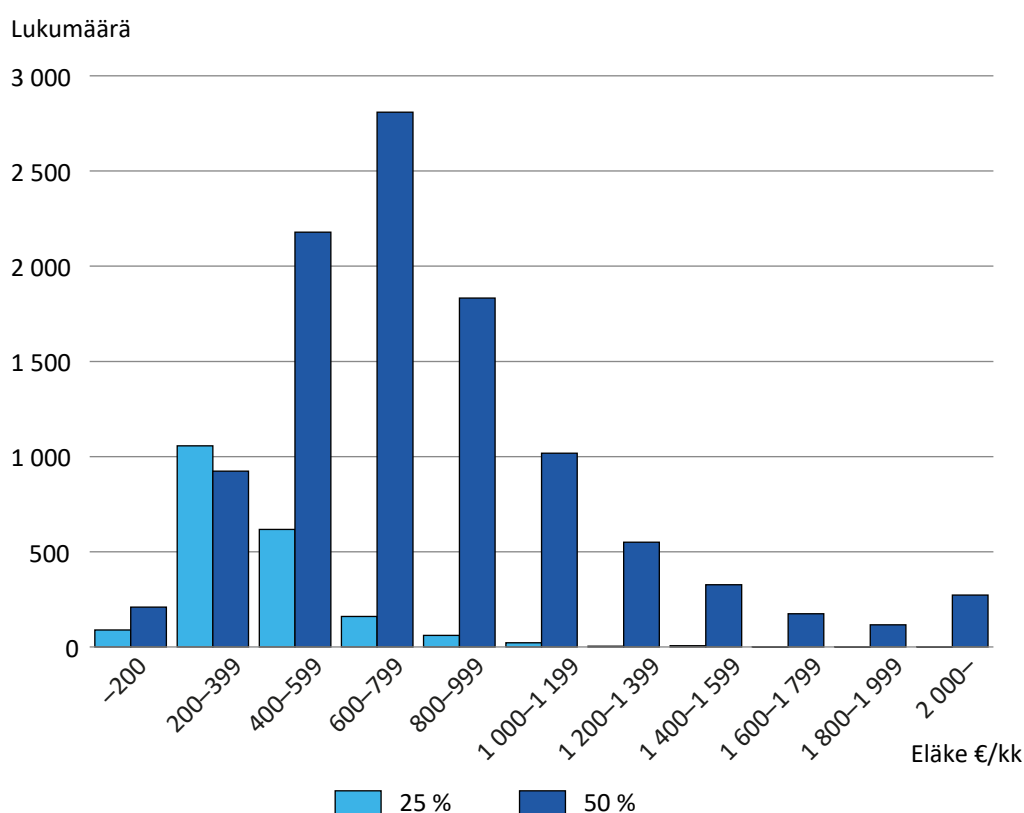
5 Näillä ikäluokilla eläkettä on korottanut erityisesti 4,5 prosentin karttuma 63 vuoden iästä vuoden 2016 loppuun saakka.

keen ilman varhennusvähennystä, mahdollisesti myös lykkäyskorotettuna. Lisäksi vanhimmat työssä käyvät ovat hyvin valikoitunutta joukkoa, jonka ansiotaso on keskimääräistä korkeampi.

Eläkkeiden keskihajonta ⁶ on suuri, peräti puolet keskiarvosta. Viime vuonna alkaneissa eläkkeissä miesten 50 prosentin tasoinen eläke oli keskimäärin 920 €/kk ja keskihajonta 540 €/kk. Naisten eläke oli vastaavasti 680 €/kk ja keskihajonta 320 €/kk. Eläkkeiden suuruusjakauma on vino paitsi sukupuolen, myös iän suhteen. Miesten ja vanhimpien ikäryhmien eläkkeet ovat suurimmat, naisten ja nuorten pienimmät.

Kuvio 5.

Vuonna 2019 alkaneet osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet eläkkeen suuruuden mukaan

Koska eläkkeiden keskihajonta on suuri ja eläkkeiden suuruusjakauma vahvasti vino, tyypillistä tai tavallista eläkettä kuvaa paremmin mediaanieläke ⁷. Viime vuonna alkaneiden 50 prosentin osittaisten vanhuuseläkkeiden mediaani on 730 €/kk ⁸, eli yli 90 euroa pienempi kuin keskiarvo. Miesten 50 prosentin eläkkeen mediaani on 820 €/kk ja naisten 640 €/kk.

⁶ Keskihajonta kuvaa sitä, kuinka kaukana yksittäiset eläkkeet ovat keskimäärin eläkkeiden keskiarvosta.

⁷ Mediaanieläke on suuruudeltaan keskimäinen eläke, jota pienempiä eläkkeitä on puolet, ja toinen puoli sitä suurempia eläkkeitä.

⁸ 25 prosentin tasoinen mediaanieläke on 380 €/kk.

3.2 Varhentajat ja lykkääjät

Osittaisen vanhuuseläkkeen voi ottaa joko varhennettuna, oman ikäluokan eläkeiässä tai lykättynä eläkkeenä. Varhennettuja eläkkeitä leikataan varhennusvähennyksellä, joka on 0,4 prosenttia varhennuskuukautta kohti. Lykättyjä eläkkeitä korotetaan 0,4 prosenttia lykkäyskuukautta kohti. Viime vuonna osittaisen vanhuuseläkkeen otti varhennettuna 11 200 henkilöä eli yli 90 prosenttia kaikista (taulukko 1). Eläkkeistä 1 100 alkoi varhentamattomana, joista vajaat 200 eläkettä alkoi eläkeiässä.

Lykkäys- tai varhennuskuukausien määrä lasketaan oman ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeiästä. Esimerkiksi vuonna 1958 syntyneillä se on 64 vuotta eli 12 kuukautta. Heille lykkäyskorotus maksetaan, jos ottaa eläkkeen aikaisintaan 64 vuoden ja yhden kuukauden ikäisenä vuonna 2022. Poikkeuksen perussäännöstä tekevät jo ennen lain voimaantuloa oman ikäluokan vanhuuseläkeiän täyttäneet.

Taulukko 1.

Vuonna 2019 alkaneet varhennetut ja muut osittaiset vanhuuseläkkeet sekä niiden keskimääräinen suuruus €/kk

	Kaikki		Eläke 25 %		Eläke 50 %	
	lkm	€/kk	lkm	€/kk	lkm	€/kk
Kaikki	12 300	760	2 000	420	10 400	820
Varhennetut	11 200	740	1 800	410	9 500	800
Varhentamattomat	1 100	990	220	550	900	1 090

Vuosina 1949–1953 syntyneet ovat täyttäneet oman ikäluokkansa vanhuuseläkeiän 63 vuotta jo ennen eläkeuudistuksen voimaantuloa, joten heillä osittaista vanhuuseläkettä korotetaan lykkäyskorotuksella vuoden 2017 alusta 0,4 prosenttia jokaiselta lykkäyskuukaudelta. Yläikärajaa ei ole. Siirtymäsäännön seurauksena heillä kaikilla on lykkäyskorotusta vähintään 0,4 prosenttia (tammikuulta 2017), koska osittaisen vanhuuseläkkeen on voinut saada maksuun vasta helmikuusta alkaen.

Koska tämän tilaston tarkastelujakso päättyi vuoden 2019 loppuun, osittaisen vanhuuseläkkeen lykkäysaika on ollut enintään 36 kuukautta ja lykkäyskorotus 14,4 prosenttia. Ennen vuotta 1954 syntyneiden kohdalla onkin hieman kyseenalaista puhua osittaisen vanhuuseläkkeen lykkäämisestä tai lykkäysajasta ja -korotuksesta, koska heillä ei ole aiemmin ollut mahdollisuutta ottaa tätä eläkettä. Sen sijaan vuonna 1954 tai sen jälkeen syntyneiden kohdalla voidaan puhua aidommin eläkkeen lykkäämisestä, jos osittaisen vanhuuseläkkeen hakija päätyy tai on päätenyt ottamaan osittaisen eläkkeen vanhuuseläkeiän alarajan täyttämisen jälkeen.

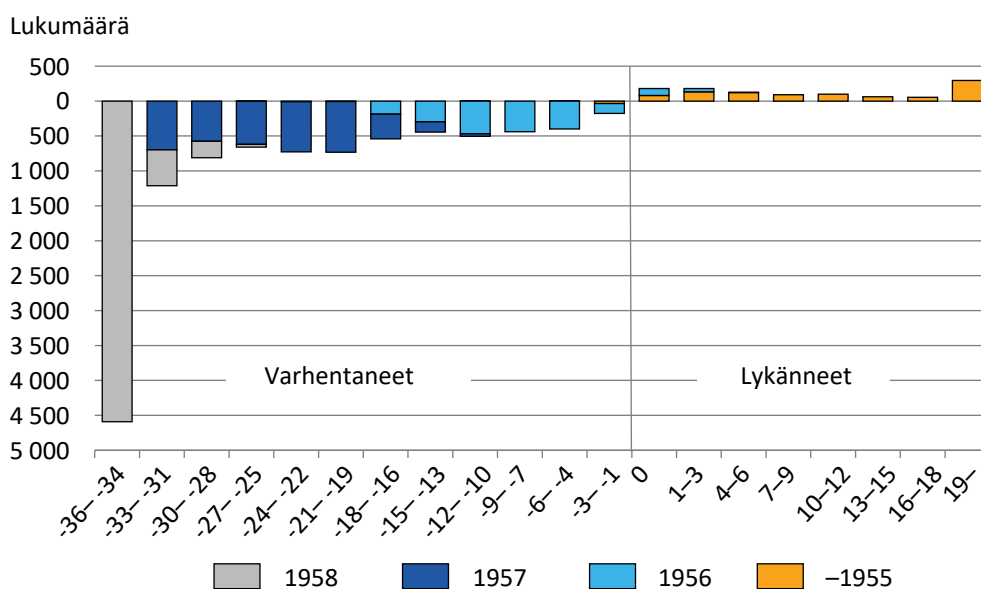
Useimmiten osittainen vanhuuseläke on otettu ennen oman ikäluokan alinta eläkeikää (kuvio 6). Varhennus koskee erityisesti vuosina 1956–1958 syntyneitä ikäluokkia sekä osin vuonna 1955 syntyneitä, jotka täyttivät vuoden 2019 huhtikuuhun mennessä 63 vuoden ja kolmen kuukauden eläkeiän.

Varhentajien varhennusaika oli keskimäärin 27 kuukautta. Pisin varhennusaika on luonnollisesti vuonna 1958 syntyneillä, jotka täyttivät viime vuonna osittaisen vanhuuseläk-

keen alaikärajan 61 vuotta. Moni näyttää ottaneen osittaisen vanhuuseläkkeen heti kun siihen on lain mukaan tullut oikeus. Lähes kolmen vuoden (keskimäärin 35 kk) varhennus leikkasi 50 prosentin tasoista osittaista vanhuuseläkettä keskimäärin 123 euroa/kk.

Kuvio 6.

Vuonna 2019 osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aloittamisen ajankohta suhteessa oman ikäluokan vanhuuseläkeiän alarajaan

Osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneissa oli vajaat 200 eläkeiässä aloittanutta ja 1 000 lykkääjää. Kuvioista 6 nähdään kuukausijakaumana, miten monta kuukautta yli oman ikäluokan vanhuuseläkeiän osittainen vanhuuseläke on alkanut eri ikäluokissa. Eri vuosina kuvion muoto on ollut samankaltainen eli nuorimpien osuus on ollut koko ajan merkittävä ja erityisesti suurin mahdollinen varhennusaika korostuu.

Taulukko 2.

Vuonna 2019 ennen eläkeikää otetut osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet sekä keskimääräinen varhennusaika ja -vähennys

Ikäluokka	Henkilöitä*	Varhennus- aika	50 % tasoinen eläke	
			Eläke	Varhennus- vähennys
Kaikki	11 200	27 kk	800 €/kk	94 €/kk
1956	1 900	10 kk	930 €/kk	36 €/kk
1957	3 900	25 kk	790 €/kk	84 €/kk
1958	5 500	35 kk	760 €/kk	123 €/kk

* 25 % tasoinen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen otti varhennettuna 1800 henkilöä, joilla varhennusvähennys oli keskimäärin 47 €/kk. Erot varhennusajoissa olivat pieniä.

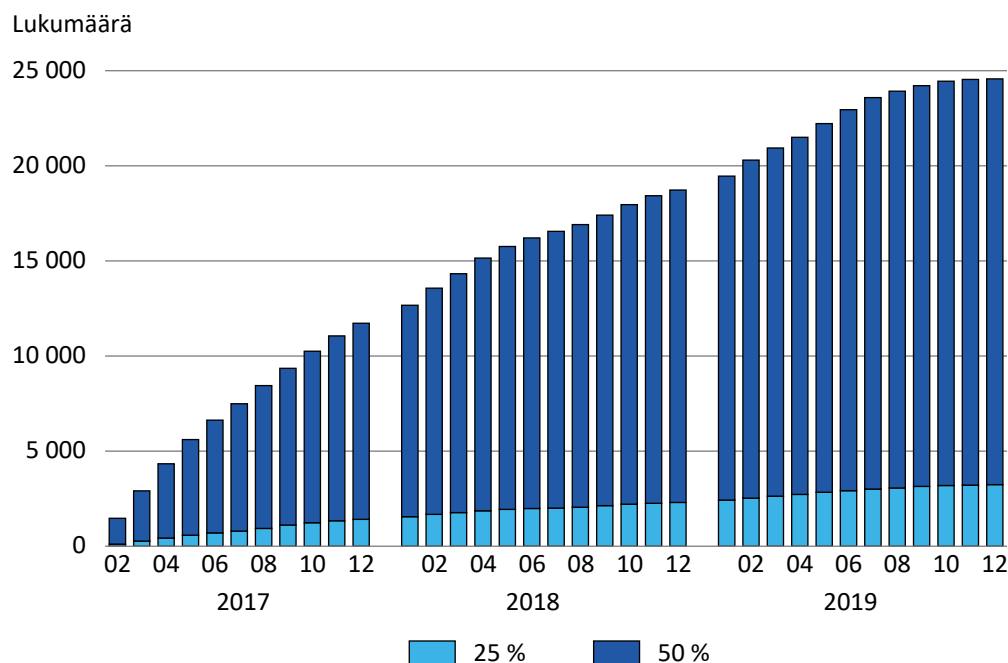
4 Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneet 31.12.2019

Edellä on käsitelty osittaisen vanhuuseläkkeen hakijoita ja alkaneita osittaisia vanhuuseläkkeitä. Näiden lisäksi on luontevaa käsitellä myös osittaisen vanhuuseläkkeensaajia eli voimassa olevia osittaisia vanhuuseläkkeitä. Toistaiseksi voimassa olevat eläkkeet tai niiden saajat eivät poikkea paljoa uusista eläkkeistä, koska kyseessä on vain kolme vuotta käytössä ollut eläkemuoto (kuvio 7).

Vaikka alkavien eläkkeiden osalta tilanne on jo vakiintunut, eläkekannan osalta tasapainotilan saavuttamiseen mennee vielä joitakin vuosia. Toisaalta viime vuoden lopulla uusien osittaisten vanhuuseläkkeiden määrä ei enää noussut samalla tavalla kuin viime vuoden alkupuolella. Eläkkeiden määrä tulee kuitenkin vielä nousemaan ennen kuin päättyvien eläkkeiden määrä alkaa olla alkavien eläkkeiden tasolla. Toistaiseksi näin ei ole ollut. Uusi erillinen kysymys tulee olemaan koronavirus ja sen aiheuttama shokki taloudelle, joka saattaa vaikuttaa paljonkin osittaisen eläkkeen valinneiden lukumääriin. Tiukassa taloustilanteessa moni saattaa hakea tukea toimeentuloonsa myös osittaisesta vanhuuseläkkeestä, mikä voi merkitä eläkkeiden määrän poikkeuksellisen ripeää nousua.

Kuvio 7.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneiden määrä kuukausittain 1.2.2017–31.12.2019

4.1 Voimassa olevat eläkkeet

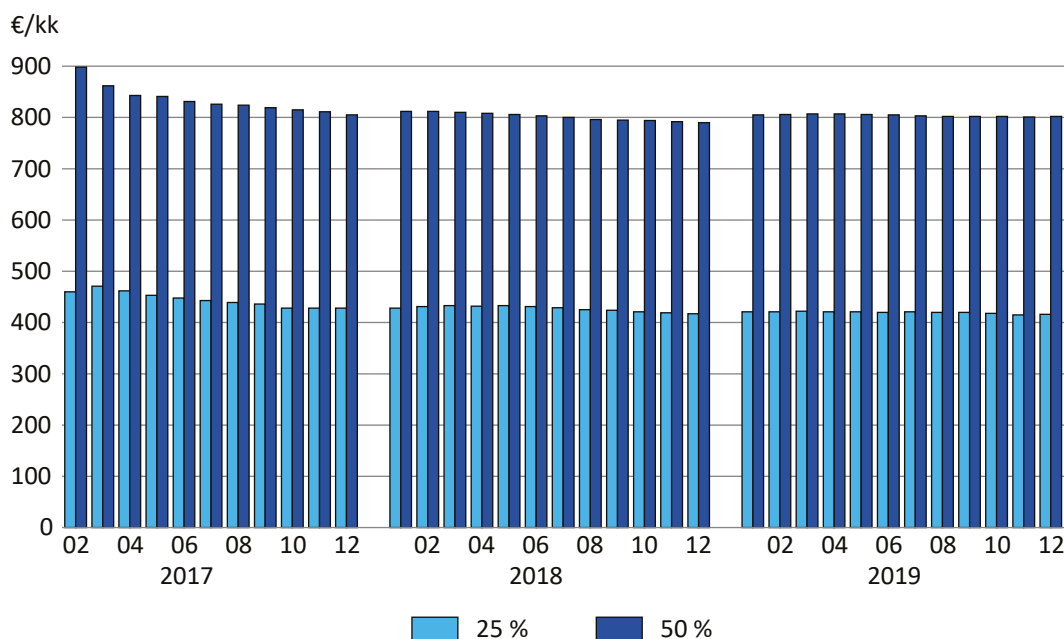
Viime vuoden lopussa osittainen varhennettu vanhuuseläke oli 24 600 henkilöllä, kun se vuotta aikaisemmin oli 18 700 henkilöllä. Vuodessa osittaista vanhuuseläkettä saavien määrä nousi siis kuudella tuhannella henkilöllä. Viime vuoden lopussa eläkettä maksettiin yli 14 000 miehelle ja 10 400 naiselle. Miesten osuus osittaista vanhuuseläkettä saaneista oli 58 prosenttia. Eläkkeistä 3 200 oli 25 prosentin tasoisia.

Miesten ja naisten valinnat 25 ja 50 prosentin eläkkeen välillä eroavat merkittävästi toisistaan. Naisten osuus 25 prosentin tasoisista eläkkeistä oli viime vuoden lopussa 60 prosenttia, kun 50 prosentin tasoisista eläkkeistä miehet saavat 60 prosenttia. Osittaisista vanhuuseläkettä saavista naisista joka viides on valinnut 25 prosentin tasoisen eläkkeen, kun miehistä samaan ratkaisuun on päätenyt joka kymmenes.

Viime vuoden lopussa osittaisista vanhuuseläkkeistä 13 prosenttia oli 25 prosentin tasoisia. Tämän matalamman eläkkeen valinneiden osuus on tasaisesti noussut. Alkuvaiheessa eläkkeen valinneiden ikärakenne oli korkeampi, mikä on luonnollisesti vaikuttanut niin eläkkeiden suuruuteen kuin valintaan 25 ja 50 prosentin välillä. Vuoden 2017 keväällä 25 prosentin tasoisten eläkkeiden osuus oli 10 prosenttia. Tuolloin kuukausieläke oli 450 euroa (kuvio 8). Viime vuoden lopussa 25 prosentin osittainen vanhuuseläke oli keskimäärin vajaat 420 €/kk⁹ ja mediaani 370 €/kk.

Kuvio 8.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneiden keskieläke 1.2.2017–31.12.2019, €/kk

Myös 50 prosentin tasoisen eläke on pienentynyt. Ensimmäiset eläkkeet olivat keskimäärin lähes 900 €/kk. Viime vuoden lopussa 50 prosentin eläke oli keskimäärin 800 €/kk¹⁰ (kuvio 8) ja mediaani 720 €/kk.

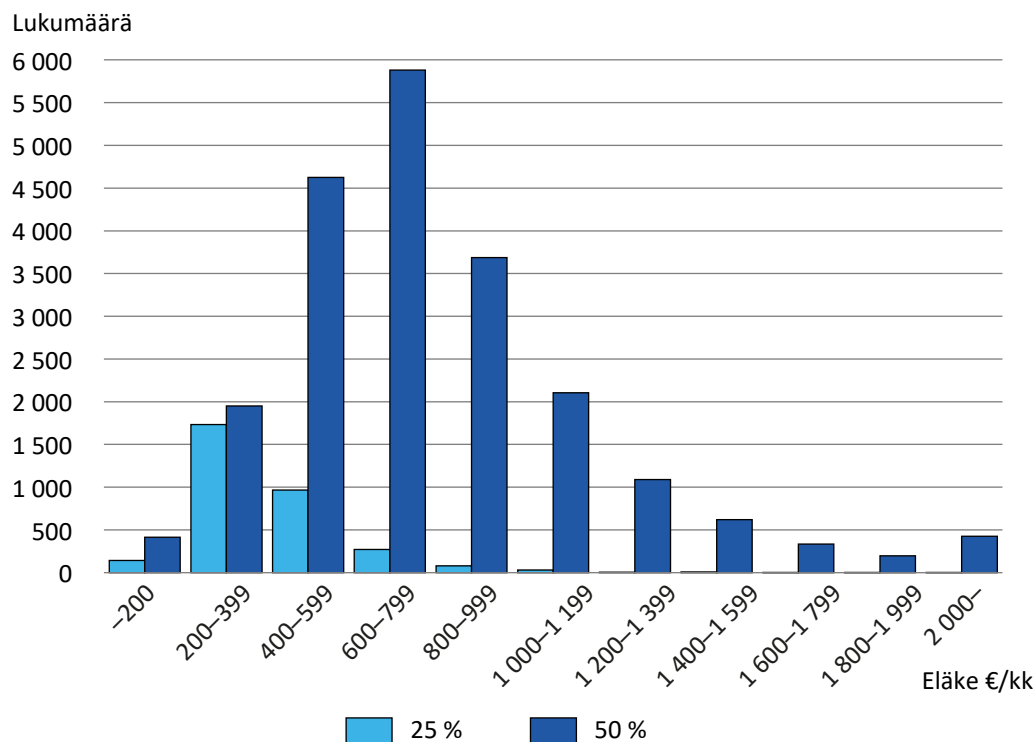
⁹ Miehillä 490 €/kk ja naisilla 360 €/kk.

¹⁰ Miehillä 890 €/kk ja naisilla 660 €/kk.

Uudet eläkkeet alkavat yhä aiemmin suhteessa vanhuuseläkeikään, jolloin varhennusaika pitenee. Se merkinnee keskimääräisen eläkkeen pienenemistä edelleen. Myös yhä suurempi osa eläkkeistä alkaa 25 prosentin tasoisina – ainakin jos nykyinen kehitys jatkuu. Lähitulevaisuudessa voidaan siis odottaa osittaisen vanhuuseläkkeen keskimääräisen tason edelleen pienenevän.

Kuvio 9.

31.12.2019 osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneet ja keskieläke €/kk

50 % osittaisen vanhuuseläkkeen keskiarvo oli 800 €/kk.

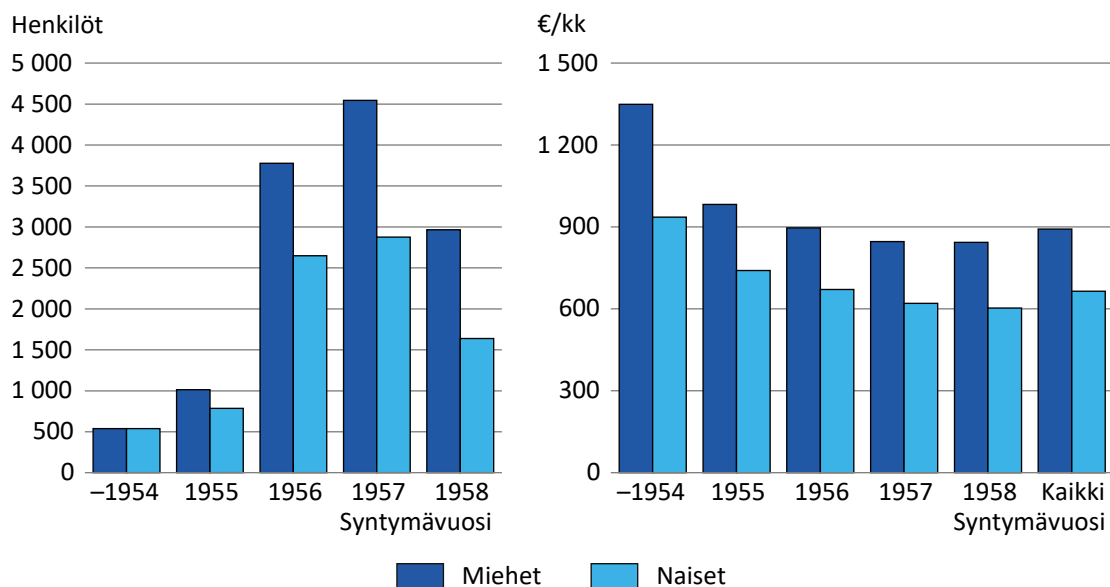
25 % osittaisen vanhuuseläkkeen keskiarvo oli 420 €/kk.

Viime vuoden lopussa maksettujen eläkkeiden suuruusjakauma oli vahvasti vino (kuvio 9). Perusmuodoltaan jakauma vastaa hyvin alkaneiden eläkkeiden jakaumaa (kuvio 5), kuitenkin henkilömäärä on huomattavasti suurempi. Miesten osittainen vanhuuseläke (50 %) oli keskimäärin 890 €/kk ja naisten 660 €/kk. Jakauman loppupää painottuu miehiin ja alkupää naisiin. Pääosin 25 prosentin eläkkeet ovat välillä 200–600 €/kk, mutta on joukossa joitakin yli tuhannen euron kuukausieläkkeitä. Vastaavasti 50 prosentin tasoiset eläkkeet keskittyvät suuruusluokkaan 400–1 000 €/kk, mutta jakauman häntä ulottuu yli 2 000 euron kuukausieläkkeisiin.

Eläkejakauma on vahvasti vino myös iän suhteen. Sekä miehillä että naisilla eläke nousee selvästi iän myötä. Osittainen vanhuuseläke oli sitä suurempi, mitä vanhempi oli eläkkeensaaja (kuvio 10). 63–68-vuotiaiden miesten ja 65–68-vuotiaiden naisten ikäluokissa keskimääräinen 50 prosentin osittainen vanhuuseläke ylitti 900 euroa kuukaudessa (kuvio 10).

Kuvio 10.

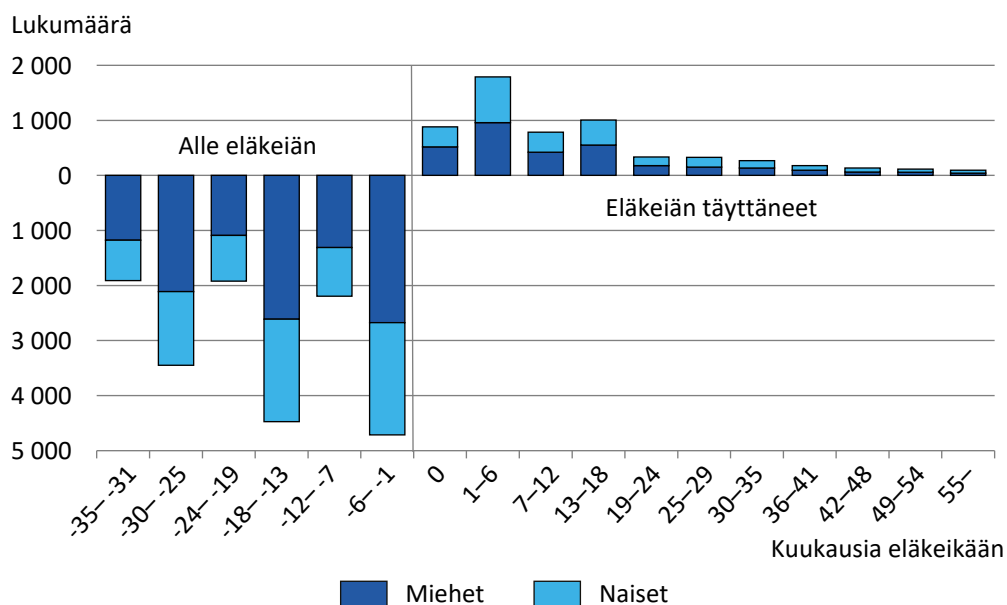
31.12.2019 osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneet ja keskieläke €/kk, 50 %:n tasoiset eläkkeet

Valtaosa osittaisista vanhuuseläkkeistä alkaa ennen varsinaisen vanhuuseläkkeen alaikärajaa. Sama tilanne oli vuoden 2019 lopussa osittaista vanhuuseläkettä saavilla (kuvio 11). Joka viides osittaisella vanhuuseläkkeellä olleista sai eläkettä vielä oman ikäluokan vanhuuseläkkeen alaikärajan jälkeen, naiset hieman yleisemmin kuin miehet. Erot 25 prosentin ja 50 prosentin eläkkeiden välillä olivat pieniä.

Kuvio 11.

31.12.2019 osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneiden iän suhde oman ikäluokan vanhuuseläkkeen alaikärajaan

4.2 Osittaisen vanhuuseläkkeen tasoa vaihtaneet

Jos osittaisen vanhuuseläkkeen on ottanut 25 prosentin tasoisena, eläkkeen voi kaksinkertaistaa muuttamalla sen 50 prosentin tasoiseksi. Vuoden 2019 loppuun mennessä tasokorotuksen on tehnyt 685 henkilöä. Heistä hieman yli puolet oli naisia. Eläkkeen tasoa korottaneita on ollut määrällisesti hieman enemmän yksityisellä sektorilla. Suhteellisesti eläketason nostaminen on kuitenkin yleisempää julkisella sektorilla. Ikäluokista eniten tasomuutoksia ovat tehneet vuonna 1956 syntyneet, joista 260 korotti eläkkeen 50 prosentin tasoiseksi. Tasomuutosten vaihtoehtona vanhimmissa ikäryhmissä on siirtä kokoaikaiselle vanhuuseläkkeelle. Tätä vaihtoehtoa ei nuorimmilla ole, mikä vaikeuttaa eri ikäluokkien vertailua. Puolet tähän mennessä tehdyistä tasokorotuksista tehtiin viime vuonna, kun 25 prosentin tasoinen eläke oli jatkunut vajaan vuoden (10 kk).

4.3 Osittaisen vanhuuseläkkeen peruneet

Osittaisen vanhuuseläkkeen voi myös perua. Perumisaika on kolme kuukautta. Vuoden 2019 loppuun mennessä eläkkeen on perunut 220 henkilöä. Viime vuonna eläkkeen perui 85 henkilöä. Valtaosa tähän mennessä perutuista eläkkeistä on ollut 50 prosentin tasoisia. Julkisen puolen eläkkeitä oli kolme neljästä eli 170. Naisten osuus peruneista oli 65 prosenttia.

Julkisen sektorin osuus on siis suuri perutuissa eläkkeissä. Todennäköisin syy eläkkeen perumiseen oli lisäeläkkeen leikkautuminen. Sen hintalappu saattaa olla suuri eikä sitä ehkä osata laskea tai ottaa huomioon ennen eläkkeen alkamista.

4.4 Eläkkeensaajan verotus

Verotus voi suosia osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ottajaa, joka vähentää työntekoa (taulukko 3). Jos palkansaaja vähentää työpanostaan ja korvaa ansiomenehtystään osittaisella vanhuuseläkkeellä, hänen veroprosenttinsa on alempi kuin samalla kokonaistulolla olisi, jos koko tulo olisi palkkatuloa tai pelkkää eläketuloa.

Esimerkki. Jos palkansaajan ansiotulo on 2 000 €/kk, keskimääräisellä kunnallis- ja kirkollisverolla veroprosentti on 20,1 prosenttia. Jos henkilö vaikkapa puolittaa työpanoksen ja saa sen rinnalle osittaisen vanhuuseläkkeen 1 000 euron suuruisena, hänen bruttotulonsa säilyy samana kuin ennen työnteon puolittamista. Kuitenkin hänen veroprosenttinsa laskee 15,2 prosenttiin eli 4,9 prosenttiyksikköä. Jos koko 2 000 euron kuukausitulo olisi vastaavasti eläkettä, veroprosentti olisi 21,9 prosenttia.

Esimerkin tilanteessa kokonaistulo on 2 000 €/kk. Vaikka ero tulojen noustessa pienee, veroprosentti on kaikilla tulotasoilla korkeampi, jos koko tulo on ollut vain ansiotuloa tai vain eläketuloa. Edellisen perusteella voidaankin todeta, että verotus on suosinut eläkkeen ja palkan yhdistelmää.

Taulukko 3.

Eräitä eläketulon ja palkkatulon veroasteita vuoden 2020 verotuksessa

Kokonaistulo €/vuosi	Veroprosentti, jos koko vuositulosta			
	Palkkaa 50 %, eläkettä 50 %	Palkkaa 75 %, eläkettä 25 %	Palkkaa 100 %	Eläkettä 100 %
12 000	5,0 %	7,4 %	9,9 %	1,5 %
18 000	8,0 %	7,9 %	13,7 %	15,2 %
24 000	15,2 %	15,1 %	20,1 %	21,9 %
30 000	20,3 %	21,3 %	24,2 %	25,1 %
36 000	23,5 %	24,9 %	27,8 %	28,1 %
42 000	28,3 %	29,6 %	31,3 %	31,1 %
48 000	30,7 %	31,9 %	33,4 %	32,8 %

Laskelmissa kirkollisvero 1,39 % ja kunnallisvero 19,97 %. Veroprosentteihin sisältyvät veroluonteiset maksut.

Lähde: Veronmaksajain Keskusliitto, Janne Kalluinen

Sen sijaan, jos työtön otti eläkkeen, hän ei saanut vastaavaa veroetua. Verotus ei myöskään suosinut palkansaajaa, joka jatkoi työssä entiseen tapaan ja otti sen rinnalle osittaisen eläkkeen. Tulotaso kyllä nousi, mutta samalla nousi myös veroprosentti.

5 Päättyneet eläkkeet

Vuoden 2019 loppuun mennessä osittainen vanhuuseläke on päätynyt noin 10 400 henkilöllä, joista yli puolet päättyi viime vuonna. Osittainen vanhuuseläke voi päättyä vain toisen eläkkeen alkamiseen tai kuolemaan. Lähes kaikki osittaiset eläkkeet ovat päättyneet varsinaisen vanhuuseläkkeen alkamiseen – 160 on saanut työkyvyttömyyseläkkeen. Osittaista vanhuuseläkettä saaneista 180 on kuollut.

Päättyneistä eläkkeistä yhdeksän kymmenestä oli 50 prosentin tasoisia ja ne olivat euronmäärältään keskimäärin 870 €/kk. Viime vuoden loppuun mennessä päättyneitä eläkkeitä maksettiin keskimäärin 15 kuukautta.

Osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneissa nuorimmat ikäluokat poikkeavat vanhemmista ikäluokista suuremman kuolevuuden vuoksi. Esimerkiksi vuonna 1957 syntyneillä päättyneistä eläkkeistä joka kolmas päättyi eläkkeensaajan kuolemaan. Vaikka henkilömäärä on pieni, heistä osa lienee tiennyt tulevan kohtalonsa jo osittaista vanhuuseläkettä hakiessaan.

Lukumääräisesti eniten päättyneitä eläkkeitä on toistaiseksi ollut vuonna 1955 syntyneillä, heistä 4 400 osittainen vanhuuseläke on päätynyt. Ikäluokka on ehtinyt täyttää jo vanhuuseläkkeen alaikärajan, mikä selittää suuren henkilömäärän.

Taulukko 4.

31.12.2019 mennessä päättyneet osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet päättymissyyn mukaan

Syntymävuosi	Kaikki	Vanhuuseläkkeelle	Muulle eläkkeelle	Kuolleet
Kaikki	10 365	10 020	162	70
1949–1953	1 034	1 027	1	4
1954	1 861	1 844	5	8
1955	4 367	4 233	77	29
1956	2 945	2 805	72	29
1957–1958	158	111	6	40

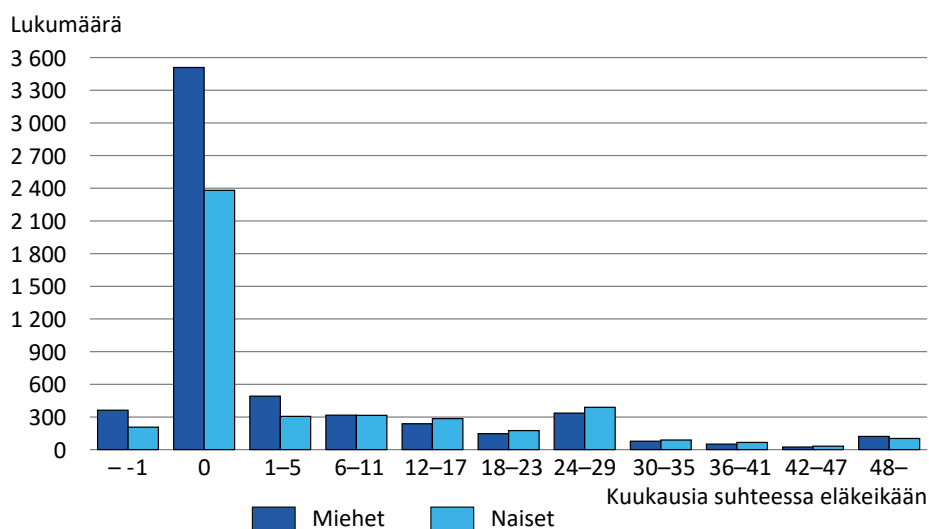
Muulle eläkkeelle siirtyneistä 157 päätyi työkyvyttömyyseläkkeelle.

Kuten edellä todettiin, lähes kaikki osittaiset vanhuuseläkkeet päättyvät varsinaisen vanhuuseläkkeen alkamiseen. Yksi tämän eläkemuodon tavoitteista on auttaa suomalaisia jaksamaan paremmin työuran viimeisinä vuosina työelämässä ja samalla jatkaa työntekoa yli vanhuuseläkkeen alaikärajan. Vielä on ennen aikaista tehdä lopullisia johtopäätöksiä työntekojen jatkamisesta yli eläkeiän osittaisen vanhuuseläkkeen avulla, mutta jotain alustavia viitteitä voidaan jo havaita.

Jotta vanhuuseläkkeelle siirtymisen tarkastelu olisi järkevää, aineisto pitää rajata henkilöihin, joiden osittainen vanhuuseläke on alkanut ennen vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttämistä. Heitä varsinaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneistä oli 8 300. Tästä joukosta jo ennen oman ikäluokan eläkeikää jäi vanhuuseläkkeelle 11 prosenttia. Vanhuuseläkkeessä eläkkeelle jäi 71 prosenttia. Loput 18 prosenttia ottivat varsinaisen vanhuuseläkkeen vasta eläkeiän täyttämisen jälkeen. Miesten ja naisten välillä ei ole ollut tässä suhteessa merkittäviä eroja.

Kuvio 12.

31.12.2019 mennessä päättyneet osittaiset vanhuuseläkkeet* ja niiden päättyminen suhteessa vanhuuseläkkeen alaikärajaan

*Ennen eläkeikää alkaneet eläkkeet, jotka päättyivät varsinaisen vanhuuseläkkeen alkamiseen.

6 Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työnteko

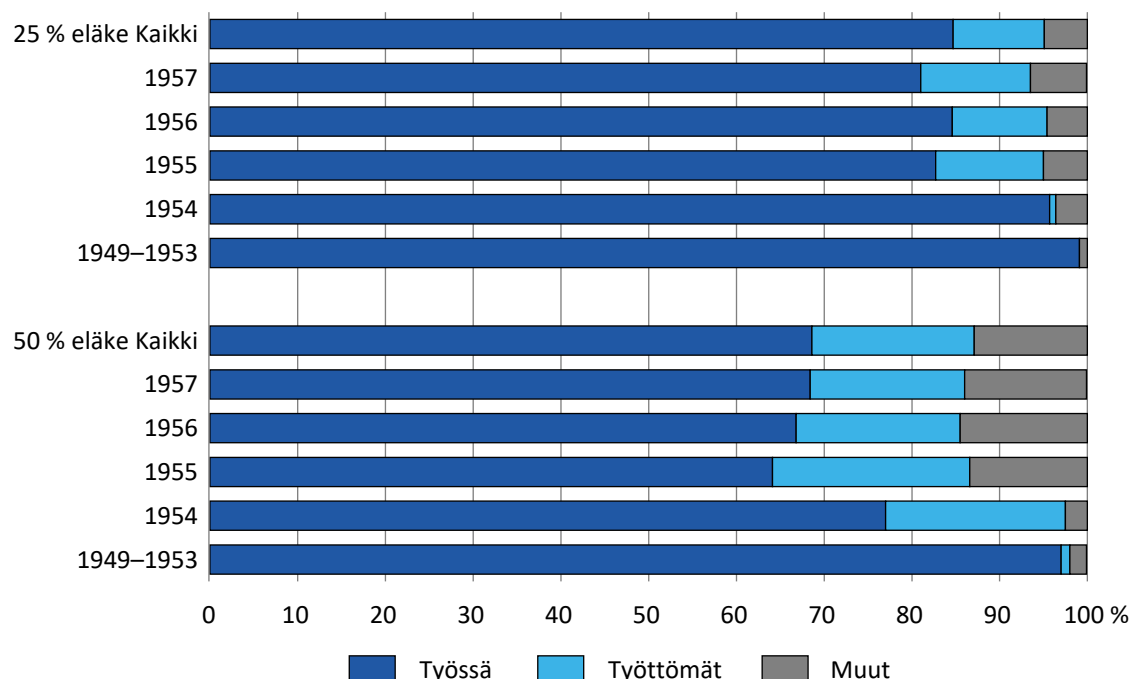
Kun osa-aikaeläke korvattiin osittaisella vanhuuseläkkeellä, lainsäätäjän perusajatuk- sena oli, että uuden eläkkeen ottajat jatkaisivat työntekoa eläkkeen rinnalla. Samalla kun he voisivat keventää viimeisten työvuosien rasitusta vähentämällä työntekoa, työ- ra saattaisi pidentyä. Tulotaso ei kuitenkaan merkittävästi muuttuisi eläkkeen ansio- ta. Myöskään eläkekarttuma ei juuri kärsisi, jos työssä jatkaisi yli oman vanhuuseläke- iän, jolloin ”nostamatta olevaan” eläkeosaan saisi lykkäyskorotuksen, joka kompensoi- si varhennusvähennyksen leikkausvaikutusta lopullisessa vanhuuseläkkeessä.

6.1 Vuoden 2018 lopussa osittaista vanhuuseläkettä saaneet

Vuoden 2018 lopussa osittaista vanhuuseläkettä sai 18 700 henkilöä, joista oli samaan aikaan työssä 71 prosenttia. Työssä käyvien osuus vaihtelee iän mukaan (kuvio 13). Sa- moin eläketasojen välillä on selvä ero: 25 prosentin tasoisen eläkkeen valinneista suu- rempi osa jatkaa työntekoa kuin 50 prosentin eläkkeen valinneista. Ennen vuotta 1953 syntyneet ovat täyttäneet 65 vuoden iän viimeistään vuoden 2018 lopussa, joten hei- dän joukossaan työttömiä ei juuri ole ¹¹, ei myöskään 1954 syntyneissä. Sen sijaan nuo- remmissa ikäluokissa työttömien osuus on 20 prosentin luokkaa. Osittaisen vanhuus- eläkkeen ottaneiden työttömyysaste on kaksinkertainen verrattuna koko ikäluokkaan¹². Työttömien osuus on suurempi 50 prosentin tasoisen eläkkeen valinneissa kuin 25 pro- sentin eläkkeen ottaneissa. Myös työvoiman ulkopuolella olevien osuus on luonnolli- sesti suurin vanhuuseläkeikää nuorempien keskuudessa.

Kuvio 13.

Osittaisella vanhuuseläkkeellä 31.12.2018 olleiden jakautuminen työssäolon mukaan

11 Työttömyyspäivärahaa maksetaan vain 65 vuoden ikään saakka.

12 Vuonna 2018 työttömyysaste 61-vuotiailla oli 9,9 % ja 62-vuotiailla 9,1 %. Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkkajulkaisu]. ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus

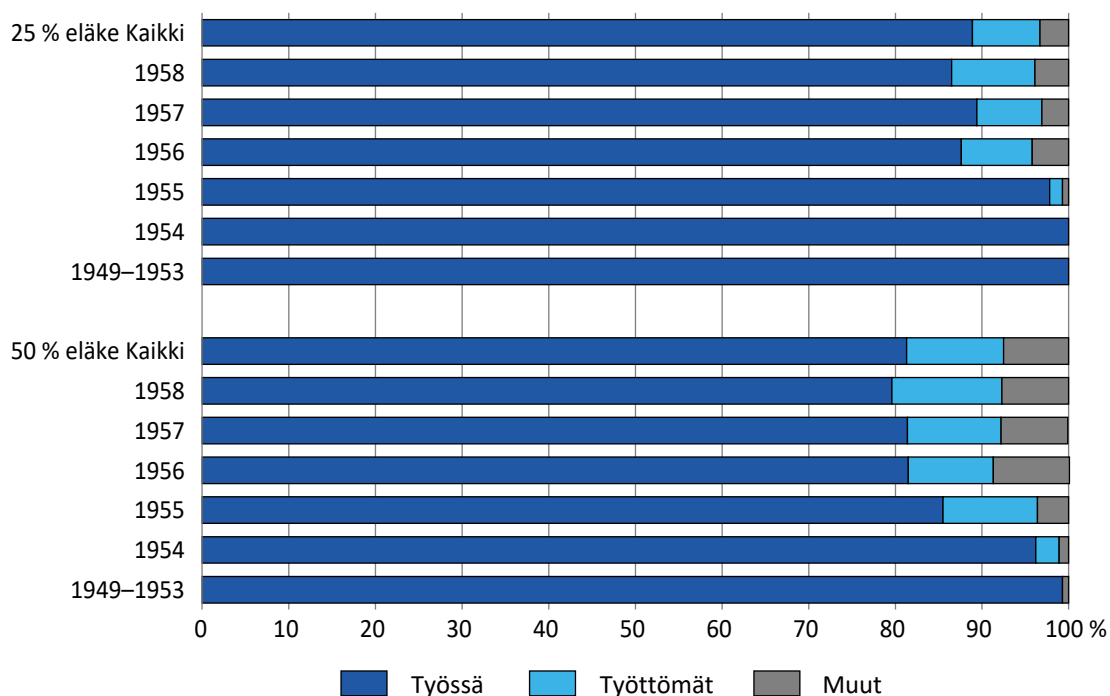
Yrittäjiä oli vuoden 2018 lopussa 2 400 eli 13 prosenttia osittaista vanhuuseläkettä saaneista. Joka kymmenes osittaista vanhuuseläkettä saanut oli YEL-yrittäjiä. Miesten joukossa YEL-yrittäjien osuus oli kaksinkertainen naisyrittäjiin verrattuna. Myös MYEL-vakuutettuja miehiä oli osittaisen vanhuuseläkkeen valinneissa selvästi enemmän kuin naisia. MYEL-yrittäjien määrä oli kuitenkin pieni (500 vakuutettua).

6.2 Vuonna 2019 osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneet

Vuonna 2019 osittaisen vanhuuseläkkeen otti yli 12 000 työeläkevakuutettua. Heistä yli 80 prosenttia oli työssä vuoden 2018 lopussa ja työttömänä reilut 10 prosenttia (kuvio 14). Lähes kaikki vanhuuseläkkeen alaikärajan ylittäneet olivat työssä. Yhdeksän kymmenestä 25 prosentin tasoisen eläkkeen valinneista oli työssä vuoden 2018 lopussa. Miesten ja naisten välillä ei ollut suuria eroja työ- ja työttömyystilanteessa: naisista suurempi osa oli työssä, kun taas miesten puolella työttömien osuus suurempi.

Kuvio 14.

Osittaisen vanhuuseläkkeen vuonna 2019 ottaneiden työtilanne 31.12.2018

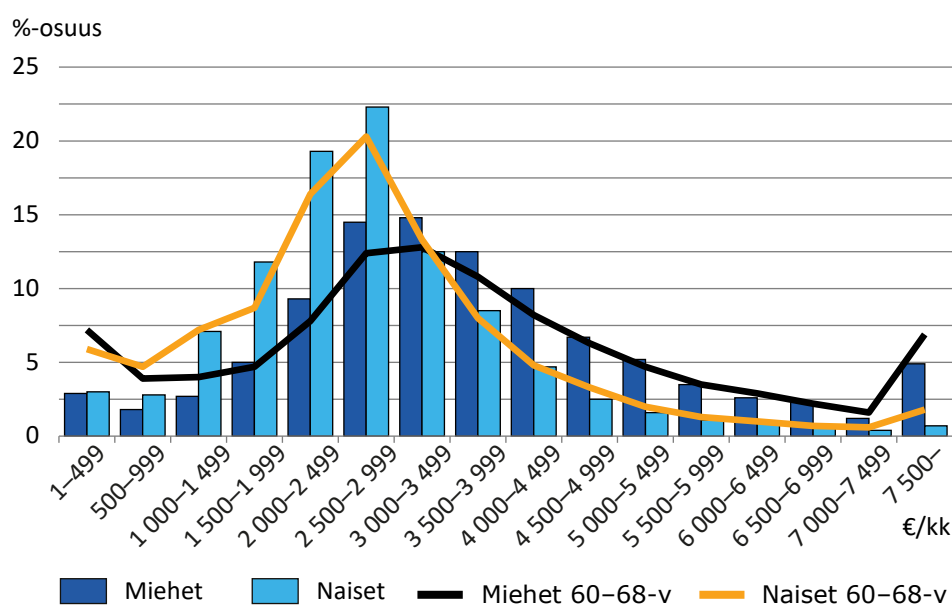
YEL-yrittäjien osuus viime vuonna osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneista oli 11 prosenttia. MYEL-yrittäjien osuus vuoden 2018 lopussa oli 360 yrittäjää eli kolme prosenttia. Naisia YEL-yrittäjistä oli viitisen sataa ja MYEL-yrittäjistä sata. Reilusti alle sata yrittäjää valitsi 25 prosentin tasoisen eläkkeen.

6.3 Ansiotaso

Osittaista vanhuuseläkettä saavien palkansaajien ansiotaso on keskittynyt hieman enemmän keskituloisiin kuin muiden saman ikäisten palkansaajien ansiotaso (kuvio 15). Joukossa hyvin pienituloisten osuus on pienempi verrattuna saman ikäisten palkansaajien jakaumaan. Osittaisen vanhuuseläkkeen 50 prosentin tasoisena valinneiden palkansaajien keskiansio oli 3 350 €/kk. Miesten keskiansio oli 3 840 €/kk ja naisten 2 770 €/kk.

Kuvio 15.

Koko vuoden 2018 työssä olleiden palkansaajien ansiojakauma (€/kk),
50 % osittaista vanhuuseläkettä saaneet 31.12.2018

Vuonna 2018 palkansaajien (8 500 hlöä) kk-ansio oli 50 % tasoisilla keskimäärin 3 350 €/kk (miehet 3 840 €/kk, naiset 2 770 €/kk).

6.4 Ansiotaso verrattuna eläkettä edeltävään ansioon

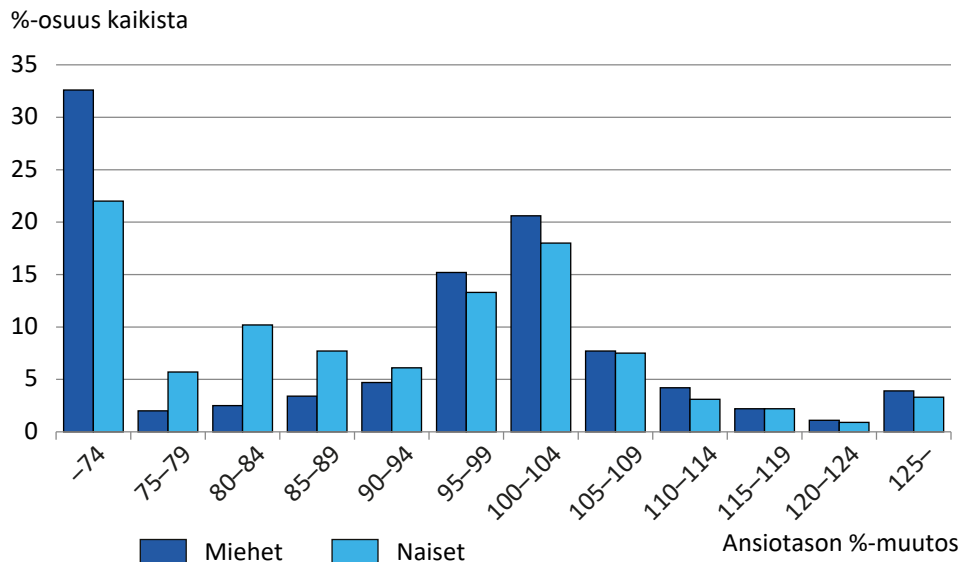
Kiintoisa kysymys on, vähentävätkö osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneet työntekoa ja jos vähentävät, minkä verran. Tähän kysymykseen voidaan hakea vastausta tarkastelemalla osittaisella vanhuuseläkkeellä olevien työeläkevakuutettuja ansioita ennen eläkettä ja eläkkeen aikana. Tässä tarkastelujoukoksi on valittu vuonna 2016 koko vuoden palkansaajana olleet, jotka saivat osittaista vanhuuseläkettä vuosien 2017 ja 2008 lopussa. Lisäksi heiltä edellytettiin työansioita 12 kuukaudelta vuosina 2017 ja 2018. Kyseessä ovat siis henkilöt, jotka ovat tehneet palkkatyötä täydet vuodet 2016–2018 ja ovat ottaneet osittaisen vanhuuseläkkeen vuoden 2017 aikana. Näillä rajauksilla tarkastelujoukkoon jäi 5 300 henkilöä, joista 4 400 sai 50 prosentin tasoista eläkettä.

Vuosien 2016 ja 2018 vuosiansiot on indeksoitu kuluttajahintaindeksillä vuoden 2017 tasoon. Tämän jälkeen vuoden 2018 ansio on suhteutettu vuoden 2016 ansioon. Prosenttisuudesta selviää, kuinka paljon eläkkeen aikana kertynyt vuosiansio oli eläkettä edeltävän vuoden vuosiansiosta.

Tarkastelujoukosta lähes puolet säilytti työansiot ennallaan. Joka kymmenen ansiotulo nousivat yli 10 prosenttia osittaisen vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen. Joka kolmas sai palkkatuloa alle 80 prosenttia osittaista vanhuuseläkettä edeltävästä palkkatasosta. Voitaneen ajatella, että heistä merkittävä osa vähensi työntekoa, mutta joukossa voi olla henkilöitä, joilla saattoi olla useampi työ, joista jokin loppui kokonaan. Miesten ja naisten jakaumat eivät eroa toisistaan. Sen sijaan osittaisen eläkkeen taso vaikuttaa jonkin verran jakauman muotoon (kuvio 16).

Kuvio 16.

Vuoden 2018 vuosiansioiden prosenttisuuksien jakauma vuoden 2016 vuosiansioista, 31.12.2017–31.12.2018 osittaista vanhuuseläkettä saaneet, jotka olivat palkkatyössä koko vuodet 2016–2018

*Vuosiansiot on indeksoitu vuoden 2017 tasoon kuluttajahintaindeksillä.
Aineistossa 25 % eläkkeitä 900 ja 50 % eläkkeitä 4 400.

7 Työuraeläke

Työuraeläke luetaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, ja sitä maksetaan vain oman ikäluokan vanhuuseläkeiän alarajan täyttämiseen saakka. Viime vuonna 63 vuotta täyttäneiden vanhuuseläkkeen alaikäraja on 63 vuotta ja 3 kuukautta, joten ensimmäisiä työuraeläkkeitä maksettiin enintään kolmen kuukauden ajan. Sen jälkeen eläke on muutettu vanhuuseläkkeeksi. Tänä vuonna (2019) enintään puolen vuoden mittaiselle työuraeläkkeelle voivat hakeutua vuonna 1956 syntyneet.

7.1 Työuraeläkkeen myöntämisen edellytykset

Ikäraja

Työuraeläkkeeseen on oikeus vuonna 1955 tai sen jälkeen syntyneillä. Eläke voidaan myöntää aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Vuonna 1965 tai sen jälkeen syntyneillä työuraeläkkeen alaikäraja on kaksi vuotta alempi kuin ikäluokan alin vanhuuseläkeikä.

Työuraeläke päättyy ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämiskuukauden lopussa, jolloin se muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Työuraeläke ei voi alkaa ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen. Työuraeläkkeen sijaan myönnetään vanhuuseläke, jos

- työuraeläkkeestä on ennakkopäätös ja sen saanut henkilö ilmoittaa haluavansa jäädä työuraeläkkeelle ajankohdasta, jolloin hän on jo täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä tai
- työuraeläkkeestä on haettu suoraan lopullinen päätös ja hakija on ilmoittanut jäävänsä työuraeläkkeelle ikäluokkansa alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen.

Ennakkopäätös työuraeläkkeestä voi olla voimassa enintään ikäluokan alimpaan vanhuuseläkeikään asti.

Rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työhistoria

Työuraeläkkeen saamisen yhtenä edellytyksenä on, että työntekijä tai yrittäjä on työskennellyt päätoimisesti vähintään 38 vuotta työssä, joka on ollut rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavaa.

Rasittuneisuutta ja kuluneisuutta arvioitaessa edellytetään, että työ on merkittävässä määrin sisältänyt yhtä tai useampaa seuraavista kuudesta tekijästä:

1. suurta lihasvoimaa edellyttäviä tai lihaksia pitkäkestoisesti kuormittavia työliikkeitä
2. hengitys- ja verenkiertoelimistön erityisen voimakasta kuormittumista
3. kuormittavia ja hankalia työasentoja
4. voimaa tai suurta nopeutta vaativia toistuvia työliikkeitä tai työliikkeitä, jotka sisältävät samanaikaisesti käsien puristusta, kiertoa ja voimaa
5. työskentelyä erityisen vaativassa ja poikkeuksellista henkistä kuormitusta aiheuttavassa vuorovaikutteisessa työssä tai
6. työskentelyä jatkuvaa varuillaan oloa tai erityistä tarkkaavaisuutta edellyttävässä tehtävässä, jossa on korkea tapaturman tai onnettomuuden riski tai ilmeinen väkivallan uhka.

Arvioitaessa em. rasittuneisuutta ja kuluneisuutta otetaan huomioon lisäävinä tekijöinä myös

- työn poikkeukselliset fysikaaliset tekijät (esim. poikkeukselliset lämpöolosuhteet, melu yms.)
- kuormitusta lisäävien suojarusteiden käyttö
- toistuvaa yötyötä sisältävä tai muutoin kuormittava vuorotyö sekä
- toistuvat pitkät työvuorot.

Työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioitaessa ei oteta huomioon työntekijän yksilöllisiä ominaisuuksia, vaan arvio tehdään objektiivisesti kenen tahansa tekemänä työnä riippumatta esimerkiksi henkilön iästä, sukupuolesta tai muusta henkilöön liittyvästä tekijästä. Arvioon ei vaikuta myöskään työntekijän oma kokemus työn rasittavuudesta ja kuluttavuudesta eikä niitä osoittavia tekijöitä ole sidottu ammatteihin.

Työkyvyn arviointi

Työuraeläke on työkyvyttömyyseläke, ja sen saaminen edellyttää työkyvyn heikentymistä sairauden, vian tai vamman vuoksi. Henkilön työkyvyn heikentymisen pitää olla pysyvää. Vaadittava työkyvyn alenema on kuitenkin pienempi kuin työkyvyttömyyseläkkeessä. Työuraeläkkeessä ei edellytetä vuoden yhtäjaksoista työkyvyn heikentymistä eikä sairauspäivärahan ensisijaisuusajan täyttymistä. Työuraeläkkeessä ei myöskään määritellä työkyvyttömyyden alkamispäivää, ja eläketapahtumapäivä on aina eläkkeen alkamista edeltävän kuukauden viimeinen päivä.

Työuraeläkkeen saamisen edellytyksenä on, että henkilön työkyky on heikentynyt sairauden, vian tai vamman vuoksi vähemmän kuin täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää. Työkyvyn tulee olla heikentynyt vähemmän kuin 3/5. Työkyvyn heikentymistä koskeva edellytys on käytännössä aina lievempi kuin 60 vuotta täyttäneen henkilön ammatillisen työkykyarvion perusteella myönnettävässä täydessä työkyvyttö-

myyseläkkeessä. Mikäli työuraeläkettä hakenut henkilö täyttää täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen edellytykset, hänelle myönnetään kyseinen eläke.

Myös osatyökyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavalla tavalla työkykynsä menettänyt henkilö on oikeutettu työuraeläkkeeseen. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että henkilöllä on muiden edellytysten täytyessä oikeus työuraeläkkeeseen myös, jos henkilön työkyky on heikentynyt vähemmän kuin 2/5 eli vähemmän kuin osatyökyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää. Jos henkilö täyttää sekä työuraeläkkeen että osatyökyvyttömyyseläkkeen myöntämisen edellytykset, hän voi valita kumman eläkkeen ottaa.

7.2 Työuraeläkkeen hakeminen ja eläkkeen määrä

Kun työuraeläkehakemus tulee vireille eläkkeen alaikärajan täyttämishetkellä tai ennen sen täyttämistä, edellytyksenä on, että työuraeläkkeen alaikärajan täyttämispäivänä raskituneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavan työn päättymisestä on kulunut enintään vuosi, tai työ jatkuu edelleen.

Työuraeläkkeen määrä on eläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke. Eläkkeeseen ei sisälly tulevan ajan osuutta kuten muihin työkyvyttömyyseläkkeisiin.

7.3 Eläkkeen peruuttaminen ja lakkauttaminen

Työuraeläkepääätös voidaan peruuttaa, jos hakija ilmoittaa valitusajan kuluessa, ettei halua myönnettyä eläkettä. Jos eläkepääätös on ehtinyt tulla lainvoimaiseksi, eläkettä ei voi enää peruuttaa. Työuraeläkettä ei voi myöskään lakkauttaa.

Työuraeläkkeen maksaminen kuitenkin keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään, jos eläkkeensaaja on ansiotyössä ja ansiot ylittävät 834,52 €/kk (vuoden 2020 tasossa) vähintään kolmen kuukauden ajan. Eläkkeen lepäämisen aikana henkilön työansioille ei ole ansaintarajaa. Työuraeläkkeen aikaisista ansioista karttuu uutta työeläkettä 1,5 prosenttia vuodessa.

7.4 Työuraeläkehakemusten ratkaisut

Viime vuoden loppuun mennessä työuraeläkettä on hakenut 212 henkilöä, joista 174 (82 %) oli saanut eläkepääätöksen (taulukko 5). Työuraeläkkeisiin liittyvistä ratkaisuisista sata tehtiin viime vuonna. Osa työuraeläkettä hakeneista on hakenut väärää etuutta, koska viidenosalle on myönnetty suoraan vanhuuseläke tai täysi työkyvyttömyyseläke. Muista työuraeläkeratkaisuista lähes puolet on johtanut myönteiseen päätökseen. Viime vuoden loppuun mennessä työuraeläke on myönnetty 64 hakijalle. Vuonna 2018 näistä alkoi 21 eläkettä. Viime vuonna työuraeläke alkoi 22 miehellä ja viidellä naisella. Eläke oli suuruudeltaan keskimäärin 2 081 €/kk.

Taulukko 5.

Työuraeläkehakemukset ja -päätökset 2018–2019

	2018	2019
Hakijoita	101	111
- Julkiselta sektorilta	13	20
Alkaneet eläkkeet	21	27
- Keskieläke €/kk	1 870	2 081
Päättynyt eläkkeet	16	17
31.12. voimassa olleet eläkkeet	5	15

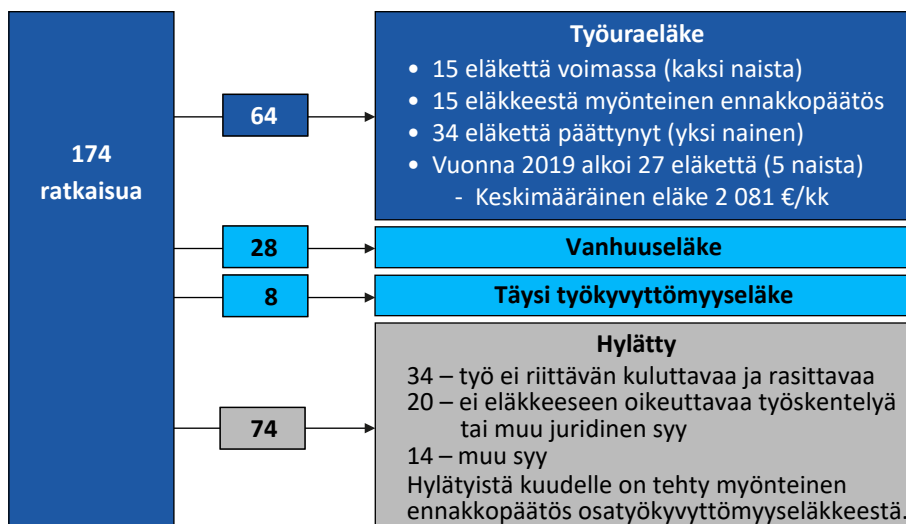
Koska työuraeläke päätetään vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttämiseen, eläkeaika on toistaiseksi lyhyt. Viime vuoden loppuun mennessä 34 eläkettä on ehtinyt päättyä. Vuoden 2019 lopussa työuraeläkkeellä oli 13 miestä ja kaksi naista.

Jos työuraeläkkeen hakijalla on oikeus työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeeseen, hänelle myönnetään ensisijaisesti tämä yleensä suurempi eläke työuraeläkkeen sijaan. Viime vuoden loppuun mennessä 28 hakijaa on saanut suoraan vanhuuseläkkeen ja kahdeksalle on myönnetty täysi työkyvyttömyyseläke. Lisäksi kuusi hakijaa on saanut myönteisen ennakkopäätöksen osatyökyvyttömyyseläkkeestä.

Kaikista työuraeläkettä koskevista päätöksistä 74 on hylätty. Hylkäyksiksi on tässä tulkittu myös kuusi osatyökyvyttömyyseläkkeen myönteistä ennakkopäätöstä. Yleisin hylkäyssyy on ollut työuraeläkkeeseen vaadittavan työskentelyn keston ja rasittavuuden riittämättömyys.

Kuvio 17.

Työuraeläkehakemusten ratkaisut 31.12.2019 mennessä

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke

Uudet eläkelajit 2019

Julkaisussa tarkastellaan uusien eläkemuotojen kehitystä vuoden 2019 loppuun mennessä. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen osalta tarkastelu sisältää keskeisimpien tilastolukujen ohella myös tietoja työnteosta tämän eläkkeen rinnalla. Työuraeläkkeestä esitetään keskeisimmät tilastoluvut kahdelta ensimmäiseltä vuodelta.

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTOJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Tilastoja-sarjassa julkaistaan tilastotietoja eläketurvan eri alueilta. Tilastot perustuvat eläkejärjestelmän rekisteritietoihin.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN